

A MAGYAR
KODÁLY
TÁRSASÁG
HÍREI

2011/4

LISZT ÉS A TÁRSMŰVÉSZETEK

Emlékkiállítás Liszt Ferenc születésének 200. évfordulóján

**A Zenetörténeti Múzeum kiállításának
ünnepélyes megnyitója 2011. október 1.**

**MTA Zenetudományi Intézet
BUDAPEST, I. TÁNCSEK MIHÁLY UTCA 7.**

A
MAGYAR
KODÁLY TÁRSASÁG
HÍREI

SZERKESZTI:
MÁRKUSNÉ NATTER-NÁD KLÁRA

XXXIII. évfolyam – 2011/4
december

TARTALOM

Liszt Születésnap Fesztivál – <i>Devich János</i>	4
Hommage À Liszt	7
Nyitóhangverseny – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	9
A VI. Nemzetközi Karvezető Versenyről – <i>Kutnyánszky Csaba</i>	11
<i>Orosz István: Tivoliszt.</i>	13
Liszt és Belgium – <i>Gilbert De Greeve</i>	14
Liszt hangverseny és vetélkedő az ELTE Zenei Tanszékén – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	17
Előadások Lisztről Kecskeméten – <i>Sipos Soma Mihály</i>	20
Erdélyi Liszt emléknepok- és konferenciák – <i>Sziklavári Károly</i>	21
Műhelyfoglalkozások Kecskeméten – <i>M. Dietrich Helga</i>	25
Forrai Katalin hagyatéka dokumentumokban – <i>Elisabeth J. Moll</i>	29
A zene világnapja 2011 – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	32
A Budapesti Kórus Magyar Örökség-díja – <i>Vass M. Katalin</i>	34
Kodály szaktábor – Magyarpolány 2011 – <i>Somorjai Paula</i>	35
Páter Tamás Alajos Emlékhangverseny – Zalaegerszeg – <i>M. N-N K.</i>	37
Zene a Pannónia Sacrában – <i>Somorjai Paula</i>	41
Tarhosi példa – <i>Ittész Mihály</i>	43
Barangolás a Balaton felvidéken – <i>Ági Anikó</i>	45
A Choral Crossroads kórusfesztivál Cipruson – <i>Gungl Rita</i>	48
Zenei Világnap Olaszországban – <i>B. Horváth Andrea</i>	51
A Nemzetközi Kodály Társaság 20. Szimpóziuma – <i>Hartyányi Judit</i>	52
KÖNYVISMERTETÉS	
Pécsi Géza–Uzsalyné Pécsi Rita: Mese muzsikával – <i>Ittész Mihály</i> ..	54
Béres János: Szép magyar énekek gyűjteménye – <i>Ittész Mihály</i>	56

A címdalt Borsos Miklós alkotásával Szántó Tibor tervezte

A kiadványt Dobó Nándor tervezte

Kiadja a Magyar Kodály Társaság

Felelős kiadó: a Magyar Kodály Társaság elnöke

Adószámunk: 19040437-1-42

ISSN 0230-3639

Nyomda: László és Társa Bt.

Felelős vezető: László András

Kiadványunk támogatói

PRO RENOVANDA CULTURA HUNGARIAE

nka
Nemzeti Kulturális Alap

**PRO
CULTURA**

ALAPÍTVÁNY

DR. NEMES LÁSZLÓ NORBERT IGAZGATÓ
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT A

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM ÚJBÓLI MEGNYITÁSÁRA

2011. SZEPTEMBER 23-ÁN, DÉLUTÁN ½ 4 ÓRÁRA

KÖSZÖNTŐT MOND
DR. BATTÁ ANDRÁS

A LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEM REKTORA

A KODÁLY ARCHÍVUM KIÁLLÍTÁSÁT BEMUTATJA
KODÁLY ZOLTÁNNÉ

LISZT- ÉS KODÁLY-MŰVEKET ZONGORÁN ELŐAD
BOGÁNYI GERGELY
KOSSUTH-DÍJAS ZONGORAMŰVÉSZ

Kodály Zoltán Emlékmúzeum
1062 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 87-89.

Liszt Születésnap Fesztivál

A 200 éves évforduló alkalmából rendezett három napos születésnap koncert fesztivált 2011. október 21-23-ig a Régi Zeneakadémián tartották.

A koncertek a múzeummal szomszédos kamarateremben voltak, ami egy olyan különleges lehetőséget nyújtott, hogy a művészek néhány művet magában Liszt szalonjában adtak elő a mester eredeti hangszerein és azt vetítéssel tették láthatóvá a koncertterem nézői számára. Így lehetett a Liszt Ferenc Kamaratermet is Liszt egykori lakásának autentikus helyszínévé varázsolni.

A fesztiválon három ősbemutató hangzott el: a teljes *Faust szimfónia* átírata, amelyet Liszt tanítványa Carl Tausig készített el, és a *Gretchen* tétel amelyet szintén Liszt nézett át, és Alexander Zellner készített el. Külön említést érdemel a *Jeanne d'Arc a máglyán* c. dala melynek kíséretét Liszt a különleges kombinált pianino-harmóniumra készítette el, hogy a két hangszer váltogatásával létrehozott különböző hangzásokkal a vers érzelmi ellentéteit emelje ki. Így e mű csak ezen a hangszeren adható elő, ami valószínűleg az 1860-as évek közepéről származik. Mindhárom mű kéziratát a Liszt Múzeum őrzi.

A háromnapos fesztiválon főként azok a művészek vettek részt akiknek a Zeneakadémia és annak Liszt Múzeuma már régóta szívügyük, nagyrészt zeneakadémiai tanárok, akik korábban is adtak hangversenyt a múzeum javára és tették ünnepivé a múzeum programját.

*

Ünnepi köszöntőt mondott:

Devich János a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Emeritus professzora:

Hölgyeim és uraim, tisztelt zenerajongók, kedves vendégeink!

Ismét ünnepelni jöttünk össze, az egyik legnagyobb magyar géniusz, Liszt Ferenc 200. születésnapjának esztendejében.

Ismét, mondom, hiszen ebben az évben Egyetemünk oktatói és hallgatói valamint Egyetemünk büszkesége, a Liszt Ferenc Múzeum tudós-munkatársai közreműködésével oly sokszor, oly sok helyen, oly sokféleképpen emlékeztünk a Mesterre.

Elsősorban zenével persze, de éppúgy kiállításokkal, a Helikon Kiadóval közösen gyönyörű kiadványokkal, legnevesebb kutatótudósaink értekezéseivel, előadásaiival. Néhány eseményt vagy eseménysort külön is megemlítenék, amelyek ötletével, szervezésével, sikerével a Zeneakadémia büszkélkedhet. A magyar előadóművészek színe-java, akik sok esetben Egyetemünk tanárai, a világ számos helyén – Németországtól Japánig,

Azerbajdzsántól Finnorszáig, Spanyolországtól Kínáig – bizonyították hangversenyeken, mesterkurzusokon: tiszteljük, értjük és ápoljuk Liszt Ferenc örökségét. A Zeneakadémia Szimfonikus Zenekara tavasszal a Faust Szimfónia előadásával ünnepelt. A koncerten ősbemutatóként hangzott még el kollégánk Dubrovay László, Liszt zsenije előtt tisztelgő Zongoraversenye.

Egyetemünk zeneszerzős hallgatói 5-6 perces kompozíciókban fogalmazták meg, mit hallanak ki a Mester zenéjéből. E művekből összeállított koncertet a Budapesti Őszi Fesztivál fogadta be. Az Egyetemünkön is otthonra talált Nemzetközi Liszt Zongoraverseny több mint 50 résztvevője sokszor elkápráztató teljesítménnyel adott bizonyítást arról, hogy Liszt Ferenc zenéjét bárhol a világon becsülik és szeretik. A versenyzők között nem egy hallgatónkra figyelt fel a közönség és a zsűri.

Ugyanakkor a szakmabéli, de a zenéért rajongó középiskolás csapatok a Liszt Ferenc műveltségi vetélkedőn lenyűgöző felkészültséggel válaszolnak a kérdésekre, oldják meg a szellemes XXI. századi technikát is igénybevevő feladatokat, melyeknek tudományos tartalmát tanáraink állították össze.

Ezt a messze nem teljes számadást nem véletlenül jegyeztem le. Bizonyítani akartam vele, hogy végre egy emlékező év, melynek sikeréért összefogott – megfelelő forrást biztosítva – a kulturális kormányzat és a tudása legjavát adó szakma annak érdekében, hogy Liszt szellemi öröksége eljusson a társadalom minél szélesebb rétegeihez.

A Liszt Ferencet ünneplő év még nem ért véget. Holnap, a születésnapon lép színpadra Egyetemünk Szimfonikus Zenekara és Énekkara Bayreuthban, hogy előadja Liszt Krisztus-oratóriumát (csak zárójelben jegyzem meg, hogy ez a mű holnap este, egy időben, a világ számos nagy hangversenytermében is elhangzik), és ma a Liszt Emlékmúzeum igazgatóasszonya, *Domokos Zsuzsa* álma, a három napos Liszt-Fesztivál, igazán autentikus helyen, és az Önök jelenlétében válik valósággá. Érezzük magunkat meghívott vendégként a „Hírhedett Zenésze” szalonjában, mélyedjünk el, és egyben oldódjunk fel egy zseni lenyűgöző romantikájában.

A Fesztiválon nagyszerű művészek fognak minket kalauzolni Liszt Ferenc művészetében. Akik figyelemmel végigkísérik a koncerteket, sokat megtudhatnak a Mesterről. A színesen összeállított műsor mentén mint ha életrajzát olvasnánk, vagy breviáriumát lapozgatnánk, melyből megismerhetjük gondolatait, mély istenhitét, imáit, szerelmeit, utazásait. Együtt éljük át a velencei gyászgondola tragikumát, a Villa d'Este szökőkútjainak játékoságát és a magyar rapszódia hallgatásakor megbizonyosodhatunk hitvallásának igazságáról: „Je suis hongrois!” Vagy ahogy máshol írja: „Vezércsillagom az legyen, hogy Magyarország egykor büszkén mutathasson rám!”

Kívánom, hogy érezzék jól magukat a Fesztivál koncertjein, és nemes élményeiket őrizzék meg sokáig emlékezetükben!

PROGRAM

PROGRAMME

2011.

OKTÓBER 21. PÉNTEK/FRIDAY

- 14.00 JANDÓ JENŐ (zongora/piano)
közreműködik: HALMAI KATALIN (ének/mezzo-soprano)
HAVAS JUDIT (előadóművész/actress)
- 16.00 CSALOG GÁBOR (zongora/piano)
- 18.00 FALVAI SÁNDOR (zongora/piano)
közreműködik: KEVEHAZI GYÖNGYI (zongora/piano)

OKTÓBER 22. SZOMBAT/SATURDAY

- 10.30 KLUKON EDIT (zongora/piano)
- 12.00 KLUKON EDIT, RÁNKI DEZSŐ (zongora/piano)
- 13.30 KLUKON EDIT, RÁNKI DEZSŐ (zongora/piano)
- 14.30 SZOKOLAY BALÁZS (zongora/piano)
KELEMEN BARNABÁS (hegedű/violin)
PERÉNYI MIKLÓS (gordonka/violoncello)
közreműködik: HALMAI KATALIN (ének/soprano)
- 17.00 BOGÁNYI GERGELY (zongora/piano)

OKTÓBER 23. VASÁRNAP/SUNDAY

- 11.00 LAJKÓ ISTVÁN (zongora/piano)
- 12.30 EGRI & PÉRTIS ZONGORADUÓ (piano duo)
- 14.30 BORBÉLY LÁSZLÓ (zongora/piano)
és VÁRFÖLDI ANNA (hegedű/violin)
- 16.00 HAUSER ADRIENNE (zongora/piano)
- 18.00 LANTOS ISTVÁN (zongora/piano)
közreműködik: PERÉNYI MIKLÓS
(gordonka/violoncello)
- 19.30 LAJKÓ ISTVÁN (zongora/piano)
KELEMEN BARNABÁS (hegedű/violin)
HOMOKI GÁBOR (brácsa/viola)
KOKAS DÓRA (gordonka/violoncello)
VIGH ANDREA (hárfa/harp)
SZOKOLAY BALÁZS (harmónium/harmonium)
SZÓKE DIANA (zongora/piano)

A gyönyörű program lehetővé tette, a fesztivál szervezőinek álmát, valóra vált, hogy három napon át szólt a zene, arányosan elosztva a délelőtti és délutáni órákat. Az egyes művészek és programok bemutatását felváltva tartotta: *Eckhardt Mária*, *Domokos Zsuzsanna* és *Watzatka Ágnes*, természetesen angol nyelven is, mivel a mindig zsúfolt teremben nagyszámú külföldi érdeklődő is volt.

A fesztivált a Zeneakadémia Liszt Ferenc Emlékmúzeuma és Rendezvényszervezési Osztálya közösen rendezte. A Liszt Múzeum és Kutatóközpont hálás köszönetét fejezte ki, azon művészeknek akik első megkeresés után örömmel és önzetlenül vállalták a szereplést, és mindazoknak akik támogatásukkal hozzájárultak e nagyszabású fesztivál megvalósításához. Az élmény és a siker maradandó élménye a jubileumi Liszt-évnek.

szerk.

HOMMAGE À LISZT

**Fiatalkarvezetők 6. Nemzetközi Versenye és
Nemzetközi Konferencia Liszt Ferenc tiszteletére
születésének 200. évfordulója alkalmából
2011. szeptember 14-18.**

A Magyar Kórusok és Zenekarok szövetsége és az Európai Kóruszövetség, az Európa Cantat több napos rendezvény-sorozattal emlékezett Liszt Ferencre a jubileumi esztendőben.

A **Karvezető verseny** Elődöntő és Középdöntő helyszíne a Pomázi Magyar Kóruskastély volt. A Nyitó Ünnepséget ott tartották 14-én este, a köszöntőt *Párkai István* professzor Kossuth-díjas karnagy mondta, a koncerten a Discantus Együttes szerepelt, *Mészáros Péter* vezetésével. 15-én volt az Elődöntő, ahol a „Régi zene”, és 16-án amikor a Középdöntőn a „Romantika” körében komponált művek vezényletével vettek részt a versenyzők. 16-án Budapesten a Duna Palotában a Döntő zártkörű próbáján a „Kortárs kórusmuzsika” műveit kellett interpretálni. A Döntő Nyilvános hangversenye délután volt a Magyar Rádió Énekkarának (karigazgató: Somos Csaba) közreműködésével. Ezt követően a zsűri döntése alapján hirdették ki a győzteseket, és osztották ki a Különdíjakat.

A **Nemzetközi Konferenciát** 17-én tartották Budapesten a Semmelweis Szalonban (VIII. Üllői út 26.) Reggel 9-kor az *Angelica Leánykar* fogadta a vendégeket, a KÓTA Liszt Ferenc tiszteletére rendezett zeneszerzőverseny díjnyertes művének előadásával: *Tóth Péter*: *Salve Regina*. Vezényelt: *Gráf Zsuzsanna*.

Liszt Ferencről, személyes visszaemlékezéseit idézte fel *Szőnyi Erzsébet*, Kossuth-díjas zeneszerző, szép zenei illusztrációval alátámasztva *Nagy Márta* zongoraművész nő játékával.

Vásáry Tamás Kossuth-díjas zongoraművész előadásával és közvetlen stílusával kápráztatta el a közönséget. „A művészeti nevelés időszzerű kérdéseiről” olvasták fel *Dr. Hoffmann Rózsa* államtitkár írását. *Sonja Greiner* az Európai

Cantat főtitkára ismertette azt a fontos kérdést: „Miért is fontos a nemzeti kormányok számára, hogy támogassák az énekes zeneoktatást?”

Gilbert De Greeve, a Nemzetközi Kodály Társaság (pas president) elnökeinek beszédét közöljük.

Eckhardt Mária, a Liszt Ferenc Emlékmúzeum tudományos igazgatója, „Für Männergesang” - Liszt férfikari sorozatáról tartott előadást. – *Lantos István* Liszt-díjas, Érdemes művész, Liszt Ferenc művészetéről és *Tardy László* Liszt-díjas karnagy, Liszt Ferenc egyházi műveiről – különleges illusztrációkkal díszítve tartott a zongora mellől érdekes előadást Liszt Ferenc művészetéről. A késő délutánig tartott értékes konferencia közös énekléssel fejeződött be.

Az eseménysorozat záróhangversenyére 18-án ünnepi szentmise keretében került sor az Árpádházi Szent Margit templomban. Az egyesített kórust *Eckhardt Mária*, *Somogyváry Ákos* és *Párkai István* vezényelte.

**A Nemzetközi Konferencia nyitányát jelentette az előestén,
szeptember 16-án,
Budapesten az Egyetemi Templomban
a Liszt Ferenc tiszteletére rendezett Nyitóhangverseny**

Liszt és utódai

A bevezető köszöntőben *Dr. Mindszenty Zsuzsánna* a KÓTA társelnöke, méltó zenetörténeti háttérrel ismertette a helyszín aktualitását. Beszédéből idézünk:

„Nem véletlen a helyszín, hiszen az Egyetemi Templom és környéke bővelkedik a Liszt Ferencsel kapcsolatos emlékekben. – Az Egyetem téren működött például 1840-től a Pest-Budai Hangászegylet Énekiskolája. Liszt több koncertjének jövedelmét az egylet által létesítendő zenedének ajánlotta. Érdekes tudni, hogy a Hangászegylet első állandó saját épülete 1898-tól a Semmelweis utca 12 volt, a Nemzeti Zenede, ahol később a Zeneakadémia tanárképző tagozata működött. – Itt a környéken több barátja is lakott Liszt Ferencnek, így gyakran megfordult errefelé, többek között a Szerb utcában lakott Blaskovits Miklósné bárónő, aki tanítványa is volt Liszt Ferencnek. De itt volt a környéken a mai Mercur Hotel helyén Siposs Antal Zeneiskolája is, ahova Liszt gyakran eljárt a növendékkoncerteket meghallgatni.

Mai koncertünk, ebben a gyönyörű barokk templomban, rangos zenei események helyszíne volt a 19. század második felében. Például 1873. október 22-én Liszt 62-ik születésnapján a Nemzeti Zenede Énekkara, Engeszer Mátvás Magyar miséjével köszöntötte Lisztet. Ugyanitt lépett fel 1885-ben a Zeneakadémia Kórusa, amikor Liszt Ferenc jelenlétében a Krisztus oratóriumából énekeltek részleteket.”

A hagyományörzés legszebb példájának tarthatjuk, hogy ezen alkalommal, Liszt Ferenc születésének 200 éves évfordulójára emlékezve ismét a Zeneakadémia Kórusa adott hangversenyt. Sok évtizeddel ezelőtt *Párkai István* tanár úr volt az alapítója az ifjú zeneakadémisták kórusának és büszkén viselték a Liszt Ferenc nevet. Miután a hallgatók sora, így a kórusénekeseké is állandóan megújul, változik, az új növendékek mindig alakítják az énekkart, ám megőrizve a régi tagokat is. Néhány évi kihagyás után az elhivatott zeneiség ismét feléledt és a Kossuth-díjas karnagy *Párkai Tanár Úr* tanítványa, *Erdei Péter* vette át a vezénylő pálcát. Az utódkórus 2010 februárjától *Új Liszt Ferenc Kamarakórus* néven szerepel. Karnagya a Liszt- és Bartók-Pásztory-díjas *Erdei Péter*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára.

A nagy repertoárral rendelkező énekkar ezen az ünnepi hangversenyen a magyar egyházzenei kórusművekből mutatott be válogatást.

Kodály Zoltán nagy vegyeskari műveinek egyik legdöbbenetesebb erejű alkotása, *Vörösmarty Mihály* versére komponált; **Liszt Ferenc** című mű szólalt meg elsőként drámai erővel *Erdei Péter* vezényletével. Vörösmarty Mihály e költeményét annak emlékére írta, amikor Liszt Ferenc 1838-ban a nagy pesti árvíz károsultjainak javára adott jótékonyági hangversenyt.

„Hirhedett zenésze e világnak,
Bárhová juss, mindig hű rokon!

...

Zengi nekünk dalt, hogy mély sírjaikban
Őseink is megmozduljanak,
És az unokákba halhatatlan
Lelkeikkel visszaszálljanak, ”...

Lehet-e ennél őszintébben kifejezni Liszt Ferenc hovatarozását? E gazdag érzelmeket kifejező költemény Kodály Zoltán harmóniavilágában csodálatos meggyőző erővel hat, kiemelve a felejthetetlen befejezést: „*Van még lelke Árpád nemzetének!*” Az énekkar kiváló szövegmondása mindenki számára megszívlelendővé tehetette Vörösmarty szavait.

Az utódok sorát *Bárdos Lajos*: *Popule meus*, meghatóan szép műve követte. Majd ugyane korosztály neves tudós-művésze *Gárdonyi Zoltán*: *Szelíd szemed, Úrjézus, e mély átélést kifejező kórusműve* szólalt meg. A következő generációk szerzői, *Szokolay Sándor*: *Cantate Domino*, és *Orbán György*: *Cor mundum kórusművei*. A legifjabbak, *Vajda János* növendékei voltak a Zeneakadémián, *Megyeri Krisztina* aki már a Pécsi Egyetem Zeneművészeti karán tanít, előadott műve: *Magnificat*; és *Szabó Barna*, aki jelenleg doktorandusz, *Prófétaének* című vegyeskarát adta elő az énekkar.

A műsor átgondolt összeállítása az egyre fiatalabb korosztály új kifejező zenei megoldásait, harmonikus egységbe állította *Liszt Ferenc* műveivel. Felváltva szólaltak meg, mindig a magyar szerzők műveit követve, Liszt kórusművei *Morva Péter* orgonakíséretével.

A *Salve Regina*; az *Ave Maria* in A; az *O salutaris hostia* és befejezésül a *Pater noster*.

A sokszínű műsorban felhangzott művek egyedi szépségét a vezénylő karnagy *Erdei Péter* karakteres megfogalmazása tárta fel.

Maradandó élményt jelentett a „Liszt és utódai” koncert ahol méltó válogatásban, kiváló, igényes előadásban szólaltak meg a művek 200 év áttekintésében, bemutatva Liszt örökségét a magyar kórusművészetben. Befejezésül a nagyszámú közönség hálás köszönettel, hosszasan ünnepelte az előadókat.

Márkusné Natter-Nád Klára

A Liszt emlékének szentelt 6. Nemzetközi Karvezető Versenyről

Amikor Budapesten megrendezésre került az első nemzetközi karvezető verseny, annak életre hívói – köztük a mind a hat verseny zsűrijében szerepet vállaló *Kollár Éva* professzor asszony – valószínűleg ilyen, vagy ehhez hasonló folytatásban reménykedtek. Nevesül az első sikeres verseny után vegyék át a stafétát más rendező országok is, a megmérettetés világversennyé nője ki magát, és váljon a mesterségbeli tudás legmagasabb rangú fórumává. Örömmel mondhatjuk, hogy a kezdetek óta második alkalommal Magyarországra visszatérő verseny e reményeket beteljesítette.

A KÓTA és az ECA-Europa Cantat közös szervezésű versenye pontos forgatókönyv alapján zajlott. A verseny előkészítését és lebonyolítását a *Móczár Gábor* által irányított (kicsiny, de annál hatékonyabb) szervezőbizottság végezte; látva a verseny szervezése körüli nehézségeket, nem túlzás erőn felüli teljesítményről beszélni. A verseny helyszínei ideális körülményeket biztosítottak minden résztvevőnek.

A 44 előzetesen jelentkezett jelölt közül a verseny Művészeti Bizottsága választotta ki azt a 18 európai és azon kívüli versenyzőt, akik a Pomázi Kóruskastélyban és Budapesten a Duna Palotában mérhették össze tudásukat. Mindegyiküknek összesen 23 művet kellett megtanulniuk, melyek az elő- és középdöntőben, valamint a döntőben hangzottak el. A versenyzők által sorsolt művek – a verseny történetében egyedülálló módon – professzionális igényű megszólaltatásban hangzottak el.

A közreműködő kórusok kiválóan felkészültek, számukra – a komoly hangi igénybevétel mellett – külön feladat volt az egyes versenyzők próbatechnikájához és stílárís-interpretációs igényeihez történő maximális alkalmazkodás (hiszen most nem a kórusok versenyeztek, hanem a versenyzők!). Álljon itt az öt kiváló együttes neve: Discantus Énekegyüttes (művészeti vezető: Mészáros Péter), Budapesti Monteverdi Kórus (karnagy: Kollár Éva), Honvéd Férfikar (Strausz Kálmán), Debreceni Kodály Kórus (Pad Zoltán), valamint a Magyar Rádió Énekkara (Somos Csaba).

A hétfős zsűri prof. *Kollár Éva*, a KÓTA elnöke vezetésével nagyszerű munkát végzett. Érdekességként érdemes megemlíteni, hogy a zsűri tagjai közül ketten is Peeter Perens – Észtország, David Gálvez Pintado – Spanyolország az első budapesti verseny döntősei közül kerültek ki. A zsűri további tagjai voltak: Teodora Pavlovics – Bulgária, Johannes Prinz – Ausztria, Simon Carrington – Egyesült Királyság, és Heltay László – Magyarország.

A versenyre kiválogatott művek között jelentős részben szerepeltek ritkán hallható, de komoly szakmai felkészültséget igénylő művek. A szerzők által képviselt egyedi stílárís jegyek (pl. Régi zene: Tomkins, Schütz,

Schein, Hassler, Monteverdi, Gesualdo; Romantika: Schubert, Rossini, Mendelssohn, Gounod, Verdi, Reger, Brahms és Liszt; a XX-XXI. század: Lukás, Nystedt, Petrassi, Kokkonen és a magyar szerzők: Bárdos, Csemiczky, Gyöngyösi) a versenyzők számára komoly előzetes elmélyülést és felkészülést igényeltek. A verseny egyik különleges pillanata volt Gyöngyösi Levente *Amor Sanctus* című darabjának előadása, melyet a döntő műsorában ősbemutatóként szólaltatott meg a Magyar Rádió Énekkara – a sorsolás eredményeként – Georg Hage kiváló német versenyző vezényletével.

A döntőbe jutott versenyzők: Jekatyerina Antonyenko – Oroszország, Georg Hage – Németország, Michal Hájek – Csehország, Ip Wing Wun – Hong Kong, Ruut Kiiski – Finnország és Matteo Valbusa – Olaszország az utolsó fordulóban különleges körülmények között versenyezhettek. A délelőtti folyamán zárt ajtók mögött (a zsűritagok sem lehettek jelen!) próbáltak a Rádió Énekkarával; délután pedig – már a zsűri és a közönség jelenlétében – koncertszerű előadásban mutathatták be tudásukat. Az első díjat végül Michal Hájek – Csehország nyerte el.

Érdeemes megemlíteni, hogy bár ezúttal az igen erős mezőnyt felvonulató döntőbe magyar versenyző nem jutott, a középdöntőig versenyben volt két igen tehetséges karnagy. Kocsis-Holper Zoltán különösen a középdöntőben mutatott kiemelkedő teljesítményt, az ő bemutatkozását a zsűri különdíjjal jutalmazta, melyet a Magyar Rádió Énekkara ajánlott fel a legjobb eredményt elérő magyar versenyzőnek. A díj egy felkérés vezénylésre a Rádiókórus egy tavaszi hangversenyére. A másik középdöntőig jutott versenyző Erdélyi Dániel (jelenleg a Zeneakadémia Karmester szakos hallgatója) szintén kapott különdíjat a zsűritől, jutalma egy nemzetközi karvezető kurzuson való részvétel 500 euro értékben.

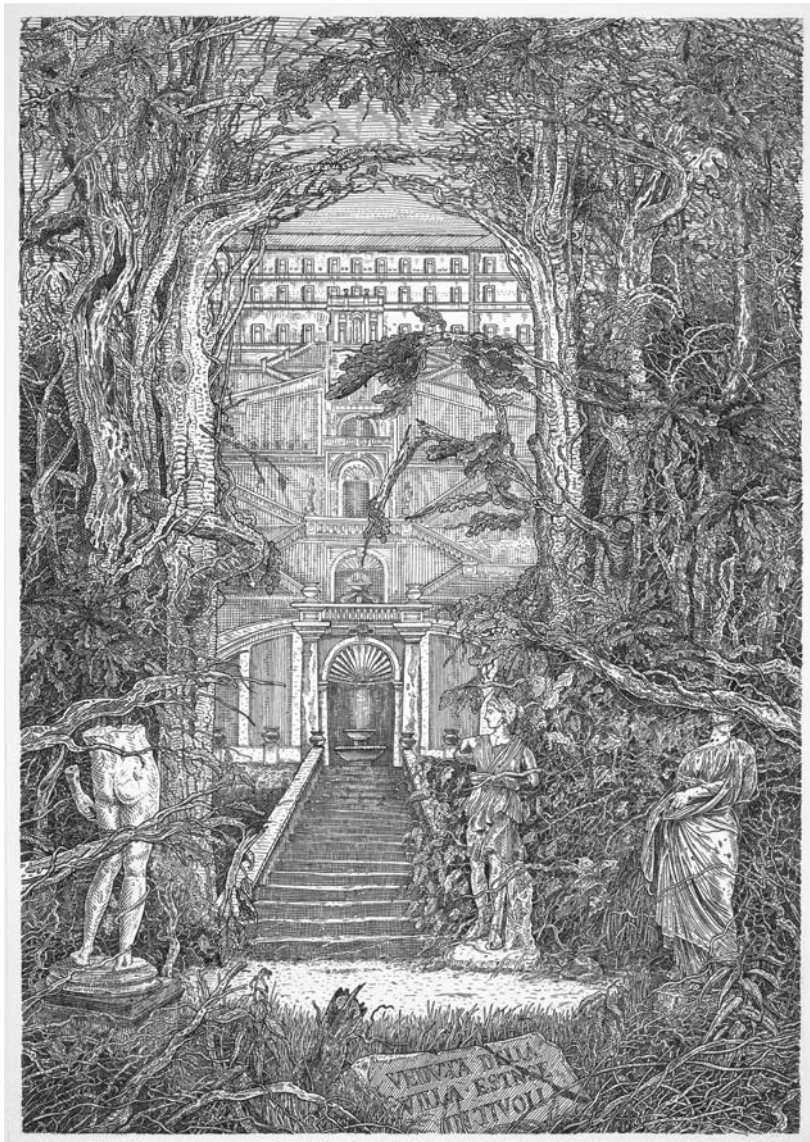
A verseny díjait és különdíjait a Lantos Rezső Alapítvány, a KÓTA, a Zeneakadémia Alapítvány, az Europa Cantat, az EC Noel Minet Alapja, a Kardos Pál Alapítvány, az Editio Musica Zeneműkiadó Kft és a már említett Magyar Rádió Énekkara ajánlotta fel.

Nagy öröm, hogy ilyen széles összefogás bontakozott ki a verseny díjai mögött, e díjak is hozzájárultak ahhoz, hogy a verseny megőrizze méltó rangját.

Kutnyánszky Csaba

a 6. Nemzetközi Karvezető Verseny Művészeti Bizottságának elnöke

Orosz István: Tivoliszt

Rézkarca, 362x510 mm, 1990

Liszt és Belgium

Hölgyeim és Uraim,

Annak ellenére, hogy erősen kötődök az Önök országához, amikor arra kérnek fel, hogy valaki olyanról beszéljek, aki az Önök kultúrájához tartozik, mindig valamennyire kívülállónak érzem magam.

Ezt azért mondom el, hogy megérthessék miért is fordultam segítségül ahhoz az emberhez, akinek az életét és munkásságát 35 éven át közelről tanulmányoztam, vagyis *Kodály Zoltánhoz* és azon beszédéhez, amely a II. Nemzetközi Zenetudományi Konferencia megnyitóján hangzott el 1961-ben, Budapesten. Ezt azért teszem, mert Kodály szavai közelebb hozzák egymáshoz a három legnagyobb magyar zeneszerzőt: Kodály Zoltán beszél Bartók Béláról és Liszt Ferencről. Kérem engedjék meg, hogy Kodály nyitóbeszédének egy fontos részét megosszam Önökkel:

„Bartók egész életében küzdött Lisztért, mint előadóművész, mint író. Már növendék korában feltűnt a h-moll szonáta előadásával, s egész hangversenyző pályáján állandóan szerepeltek Liszt művei, főképp a kevésbé ismertek. Többször írt róla, akadémiai székfoglalója is vele foglalkozik. De leginkább saját alkotásaival kapcsolódik Liszthez. Kezdetben egyenes folytatója, később, saját eredetisége kifejlődésével is, mintegy Liszt sejtéseit váltja valóra. Ily szoros kapcsolat lélekrokonság jele, s újabban a géntípus rokonságával próbálják magyarázni, ami poláris ellentétek mellett is fönnállhat. Ilyen látszólagos ellentétek valóban vannak is közöttük. Liszt viszonya hazájához centripetális, Bartóké centrifugális. Liszt idegenben, világvárosokban nőtt fel, de mindig vágott a hazájának érzett Magyarországra. Egyrészt sűrű külföldi kapcsolatai, másrészt az itthoni történelmi események miatt csak élete végefelé teljesült az a vágya, hogy legalább részben itt működhessen. Bartók a magyar vidék neveltje, mindig nyugat felé vágott, míg aztán végleg kivándorolt, ott kereste az elismerést és szeretetet, amiben itthon nem volt része. És túlérzékeny szervezete nem volt felvértezve azzal az „aes triplex circa pectus”-szal (hármás vért a szíve körül), ami képessé tette volna, hogy élete utolsó éveit itthon kibírja. Jóval rövidebb élet volt osztályrésze, mint Liszt Ferencnek, de sorsuk abban is hasonló, hogy művük teljes megértésre és elismerésre csak jóval holtuk után talált.” [Visszatekintés 2., 141.o.]

Széles körben ismert, hogy Liszt milyen mértékben hatott más kiváló zeneszerzők és zongoraművészek munkásságára, nem csupán a technika és hangképzés, hanem a harmóniák területén is. Az egyik ilyen művész *Arthur De Greef* volt, aki 1862-től 1940-ig élt. Két éven keresztül tanult Lisztnél Weimarban. Igen sikeres zongoraművészi és zeneszerzői karriert futott be, valamint a Brüsszeli Konzervatórium elismert professzora volt.

A másik belga tanítvány *Franz Servais*, aki 1862-től 1940-ig élt. Nem csupán sikeres zongoraművész, hanem zeneszerző és karmester. Servais-

nak jóval hosszabb és intenzívebb kapcsolata volt Liszttel, akivel először 8 évesen, 1854-ben találkozott. 1869-ben tanult először Lisztnél Weimarban, akit még Bécsbe is elkísért a Szent Erzsébet Legendájának előadására. 1870-ben Servais Weimarba utazott, hogy ismét Lisztnél tanulhasson, majd augusztusban és szeptemberben együtt utaztak Bécsbe. Még azon év novemberében Pestre is együtt érkeztek. Időközben barátságot kötöttek, számos alkalommal találkoztak újra és újra. 1873-ban Rómában, 1878-ban Párizsban, ahol Liszt a világiállítás zsűrijében elnökölt. 1880-ban ismét Weimarban találkoztak, majd 1884-ben is. 1886 tavaszán Liszt a „Liszt Fesztiválon” vett részt Belgiumban. Ezután együtt utaztak Antwerpenbe, ahol Liszt pihenőt tartott mielőtt folytatta volna körútját Brüsszelbe és Párizsba. Liszt július 31-ei halálával egy hosszú barátságának is vége szakadt.

Liszt 1841 előtt is járt már Belgiumban. Egy londoni koncert után Brüsszelbe utazott, hogy részt vegyen egy a Brüsszeli Konzervatórium igazgatója, *François Joseph Fétis* által rendezett hangversenyen, aki csodálója volt Lisztnek. A koncert időpontja február 9-re volt kitűzve. Az Északi-tenger csatornáján való átjutás igen nagy nehézségekbe ütközött a jég miatt, ezért a szokásosnál hosszabb időbe telt az út a belgiumi Ostend kikötőjéig. Amikor Liszt február 9-én este megérkezett Brüsszelbe, a koncerten már nem tudott részt venni. Fétis ezek után egy zártkörű koncertet rendezett Lisztnek, két nappal később, február 11-én, majd Liszt még számos koncertet adott Liège-ben, Gent-ben, majd később ismét Brüsszelben. Március 2-án és 4-én Antwerpenben játszott, majd az utolsó, március 13-i brüsszeli koncert után visszatért Párizsba. Több előre nem látható késés miatt végül 2 hónappal később érkezett Párizsba, mint tervezte, aminek következtében a szentpétervári és moszkvai turnéját le kellett mondania.

Liszt belgiumi koncertjeinek sikere hatalmas szenzációnak örvendett. Egy nagyon különleges emléket őrzök, amelyet egy kollégám, az antwerpeni konzervatórium professzora osztott meg velem. *Yvonne Van den Berghe*, akit idős korában ismertem meg, Arthur de Greef tanítványa volt, aki, mint említettem ezelőtt, Liszttől tanult. A kollégámtól gyakran hallottam: „A tanárom azt mondta, hogy Liszt így és úgy akarta ezt [megszólaltatni]... Ahogy látjuk, sokkal közelebb vagyunk Hozzá, mint gondolnánk...”

Megtanultam, hogy Liszt nem beszélt sokat a technikáról, és úgy vélte, hogy ezt a kérdést a tanítványoknak maguknak kell megoldaniuk. Kurzusain nagyon gyakran szellemes anekdotákat, metaforákat használt... Kétségtelenül el akarta kerülni, hogy tanítványai a kicsinyített másolataivá váljanak. Erősen hitt a művészi egyéniség megőrzésében.

És természetesen, ahogyan azt már sokan tudják, kurzusai ingyenesek voltak. Nyilvánvalóan úgy érezte, hogy az oktatás *kötelessége* egy olyan egyedülálló tehetségnek, mint amilyen ő volt.

Hölgyeim, és Uraim. Kérem, engedjék meg, hogy visszatérjek egy pillanatra Kodály Zoltán beszédéhez, amit már említettem ezelőtt. Kodály, beszédének végén ezt mondta: „*Ez a konferencia is jele, hogy mindkettőjük élete művében még sok a felderíteni, értelmezni való.*”

Milyen érdekes kijelentés ez Kodálytól. Egy kijelentés, amely napjainkra is érvényes.

Ahhoz, hogy egy kicsit is közelebb kerüljünk a legnagyobb művészek munkáinak megértéséhez, szükséges megértenünk szándékaikat és művészi szemléletmódjukat. Ennek a célnak a lehető legalaposabb teljesítése egy olyan folyamat, amit csak az oktatáson keresztül lehet elérni. És ez – mint ahogy azt mindannyian tudjuk – amiért a művészeti oktatás szerves része kellene legyen az iskolarendszerben történő képzésnek, minden korcsoportban úgy, ahogy azt Kodály elképzelte és megteremtette, és amit mi külföldiek, még mindig „magyar modellnek” nevezünk. Liszthez hasonlóan, Kodály is, mint egy egyedülálló tehetség, nyilvánvalóan kötelességének érezte törekvéseinek megvalósítását a zenei nevelés terén.

Egy olyan világban élünk, amelyet a média ural, és amelyben az anyagi javakat túlértékelik. Küszöbön áll a „társadalmi elszigeteltség” veszélye, amikor emberek a képernyő előtt öregednek meg, legyen az a televízió, vagy számítógép képernyője. A média rendkívül kifinomult befolyásoló erejével állunk szemben, értéktelen, erőszakos, erkölcstelen műsorok kínálatával, amelyet „valóságnek” neveznek. Nem szabad lebecsülnünk ezen műsorok negatív hatását az emberiség értelmére.

Egy olyan korban élünk, amelyben az oktatás szerepe kiemelkedően fontos, és mindenféle sovinizmus nélkül, a zenészek szerepe döntő. Körbenézve és látva az anyagiasság mérhetetlen negatív hatásait, és az önzés szélsőségeit és fanatizmusát, úgy gondolom, hogy az oktatás, etika és esztétika kéz a kézben kell járjon.

Már elégszer bizonyították, hogy a zenei oktatás milyen mértékben használható ennek a célnak a megvalósítására. Magyarország követendő példa volt a világ többi részének, és most az egész világ azt reméli, hogy ez a követendő példa tovább él. Ez az ország tartozik a kiváló zeneszerzőknek, akiket felnevelt. Szükséges és kitűnő kezdeményezés fesztiválokat és konferenciákat rendezni a zenei nagyságok emlékének tiszteletére és ápolni szellemiségüket. De a kör csak akkor teljes, hogyha példájukat és művészi hitvallásukat egy minőségi oktatáson keresztül tovább adjuk a következő generációnak és megtanítjuk nekik, hogy a nagy mesterek példája teljes mértékben a javukra válhat.

Gilbert De Greeve

Fordította: Bodacz-Nagy Boróka

Elhangzott a Nemzetközi Konferencián, szeptember 17-én.

Liszt vetélkedő és hangverseny az ELTE Zenei Tanszékén

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyarország egyik legrégebbi egyeteme, 375 éves múltra tekinthet vissza. A Bölcsészettudományi Kar legfiatalabb tanszéke a Zenei Tanszék, az elmúlt évben ünnepelhették az alapítás 25. évfordulóját.

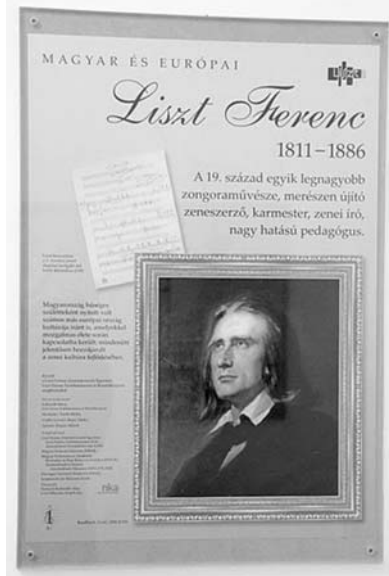
Önálló egységként találtak otthonra a Trefort-kert F épületében. Az egyetem a szűkebben értett tudás mellett hagyományosan fontosnak tartja az élet minél több területére kiterjedő tudás megőrzésének és továbbadásának értékörző és értékteremtő szerepét. A Zenei Tanszék elismerten magas minőséget képviselő műhely, a hazai énektanítás ügyét szolgálva negyedszázada jól képzett szakemberekkel segíti Magyarországot iskoláit. A tanszék az egyetem kulturális életének meghatározó szereplője lett. Tudományos-művészeti eredményeivel, kórusainak és oktatóinak fellépései mellett az Országos Művészeti Diákköri Konferencia hallgatói is gyarapították az egyetem hazai és külföldi hírnevét.

A beköltözés és felújítás során az F-épületben mindjárt egy koncerttermet alakítottak ki. Az azóta ismertté vált Kodály Zoltán nevét viselő kamaraterem, az élénk kulturális élet kedvelt színhelyévé vált. Növendékek és tanárok, kórusok és szólisták, nagyszámú vendégek állandó látogatói a mindenkor színvonalas rendezvényeknek. A tanszék vezetői-tanárai minden zenei eseményt, aktualitást figyelembe vesznek hallgatóikat mozgósítják a részvételre. Természetesen így történt ez most is. Vetélkedőt szerveztek és Hangversenyt rendeztek 2011. november 15-én **Liszt Ferenc születésének 200. esztendejében.**

A folyosón igen szép elrendezésben a Liszt jubileumi évre elkészült a zeneszerző életét bemutató 16 képből álló poszter-sorozat jellezte az ünnep időszerűségét.

Az ELTE Pro Musica Vegyeskara *Mindszenty Zsuzsánna* vezényletével *Liszt: L'Éternel est son nom*, és *O salutaris hostia* című műveivel alapozta meg a zenei hangulatot.

A Kodály Zoltán kamarateremben tartott Liszt-vetélkedő a Zenei Tanszék egész napos szakmai rendezvénye, mely kötelező részvételt

jelentett a Nappali tagozatos BA-s és MA-s hallgatók számára. A létszám-
nak megfelelően a közreműködők négy hallgatói csoportba osztva, az
évfolyamok vegyes arányában vettek részt. Utólag is megállapítható, hogy
nagyon jól bevált ez az elosztás, hiszen a különböző korosztályok tudása,
anyagismerete jó hatással volt egymásra és a megoldásokban jól érvénye-
sült a tudásszint.

A jelentős Liszt megemlékezés rendezését a Tanszék teljes egyetérté-
sével tervezték, az előkészítés oroszlánrészét *Dr. Mindszenty Zsuzsánna*,
Heim Mercedes és *Horváth Ágnes* munkája alakította ki. A főbb témakö-
rök: Liszt Ferenc életrajza; Liszt és a magyar történelem; Liszt nyomában
Magyarországon; Zenei felismerés; Aktív zenélés.

Az átlag tizenkét fős csoportoknak 12 féle feladatnak kellett megfelelniük. Ezek között volt: Villámkérdés, Totó, Keresztrejtvény, Vetített képek a társművészetek köréből. Önálló előadásként 3 feladat volt: Liszt egy-egy ismerősének a bemutatkozása; Rövid ismertetés a folyosón elhelyezett Liszt tabló-sorozat egy-egy képi jelenetéről; utolsó feladatként egy Esszé írása, – erre hosszabb időt kaptak és felolvasására a koncerten került sor. – A feladatok között háromszor került sor Zenehallgatási részlet felismerésére. A feladatokat *Heim Mercedes* tanárnő ismertette, zökkenőmentes, kellemes hangulatban, de jól felkészült komoly hozzáállással zajlott a délutáni vetélkedő.

A zsűri egyéni meglátásai harmonikusan egyesültek a pontszámok közös értékelésében. – A zsűri elnöke Dr. Bodnár Gábor, a Zenei Tanszék vezetője volt, tagjai: Márkusné Natter-Nád Klára, Igó Lenke, Horváth Ágnes. – A végső döntést, az utolsó 13-ik feladat, az esti „Zenei előadás” jelentette. Minden csoport önálló szoló: zongora,- ének- vagy kórus- mű előadásával készült.

A *Liszt – Hangverseny* volt a *Vetélkedő* záró eseménye. Elsőként a Tanszék művésztanárai szerepeltek: *Heim Mercedes – Cseh Dalma* zongorakíséretével Liszt: *Bist Du*, dalát adta elő, majd *Dominkó István* a III. Rapszódia és a Csárdás macabre zongora darabjait. E Liszt művek művészi előadása igazi élményt szerzett a hallgatóságnak.

– Ezt követte a négy vetélkedő csoport bemutatója. Változatos szép műsorukat komoly felkészülés jellemezte, ami feltétele volt, és megvalósult a „koncertszerű előadásban.” –

A hangversenyt az ELTE Pro Musica Vegyeskar zárta, műsorán Liszt művei, többek között a Szent Cecilia ünnepéhez kapcsolódó *Cantantibus* organis hangzott el. A kórus vezénylő karnagya és a karvezetés tanára *Mindszenty Zsuzsánna* ismét a legméltóbb példáját mutatta tanítványainak az átélt, zeneileg remekült megformált művek megszólaltatásának

A pontszámok végső kialakítását követően került sor az eredményhirdetésre. *Dr. Bodnár Gábor* a zsűri elnöke közölte az eredményeket, a résztvevők hatalmas örömjongása közepette. A vetélkedő résztvevői értékes könyveket, CD-eket, és hangversenyjegyeket kaptak.

Végezetül egy szerény fogadás, baráti együttlét oldotta az egész napos feszültséget, és erősítette meg a résztvevők meggyőződését, hogy érdemes volt erőfeszítést tenniük, hiszen sok új ismerettel gyarapodtak öntevékenységük erősödött, és példát kaptak jövőbenő munkájukhoz, hogy majdan saját növendékeik körében is miképpen tudják majd a kultúra széles irányába terelgetni neveltjeiket. Kodály Zoltán gondolatait idézve:

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egy-kettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának. Csak az a mienk igazán, amiért megdolgoztunk, esetleg megszenvedtünk.”

Márkusné Natter-Nád Klára

Előadások Lisztről Kecskeméten

A Liszt év alkalmából a Magyar Kodály Társaság Kecskeméti Tagcsoportja és a Katona József Megyei Könyvtár szervezésében egy három részes előadásorozat került megrendezésre, melynek a könyvtár nagyterme adott otthont 2011. június 9-én, szeptember 8-án és október 13-án.

Az első két alkalom előadója volt *Földes Imre* professor emeritus, aki nek mindig érdekes, gondolatébresztő előadásait nem csak a Zene-művészeti Egyetem hallgatói élvezhették, hanem azok is, akik tanfolyamokon, szabadegyetemen vagy a rádióműsorok révén találkoztak vele.

Gulyásné Somogyi Klára neve is ismerős lehet többek számára, akik megfordultak már a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Vörösmarty utcai kutató-könyvtárában, amelynek ő a vezetője, ám ezúttal Liszt életművének kutatójaként mutatkozott be.

Földes tanár úr *Liszt Ferenc szimfonikus költeményeiről*, Gulyásné Somogyi Klára pedig *Liszt dalainak irodalmi forrásairól* tartott előadást. Az előbbi témára két alkalom jutott, ami csak a téma áttekintésére volt elegendő. Az utóbbi, Liszt életművéből kevésbé ismert témára, műfajra utalt.

Az előadások előtt a rendezők nevében Dóbiásné Molnár Hédi, a zenei gyűjtemény munkatársa, illetve Jámbor Zsolt, a MKT tagcsoport elnöke köszöntötte a közönséget.

Hogy miről és mit lehetett hallani Földes tanár úr előadásain? Liszt műfajteremtő alkotásait vette sorba az előadó: *Amit a hegyen hallani*, *Tasso*, *Les Préludes*, *Orfeusz*, *Prométeusz*. Berlioz: *Fantasztikus szimfóniájának*, sőt Bartók *1. hegedűversenyének* részlete is felcsendült, mely így zenetörténeti kontextusban mutatta be a szimfonikus költeményre jellemző egytémájúságot és téma-transzformációt.

A második előadáson a *Mazeppa*, *Hunok csatája*, *A bölcsőtől a sírig* művek szerepeltek. Ezekon kívül még a *Hősi indulót* hallgattuk meg, amely válasz volt Vörösmarty híres „hírhedett” versére. Ez a zongoradarab végül is, mint a negyedik transzcendens etűd a *Mazeppa* esetében, a *Hungária* szimfonikus költemény magja, alapja lett. Kodály városában természetesen elhangzott maga a Vörösmarty vers Kodály híres vegyeskari feldolgozásában. Tanulságos volt, hogy Földes tanár úr, amennyire csak módjában állt, DVD felvételtől, tehát filmművészeti adaptációval (*Amit a hegyen hallani*, *Prométheusz*), illetve látható koncertfelvételekkel mutatta be a szóban forgó alkotásokat.

A Liszt dalairól szóló előadáson élő zenét is hallgathatott a közönség Klézli János énekművész és Hajdú Roland zongoraművész, a LFZE Kodály Intézet tanárai tolmácsolásában. Az előadás lényegében az óáltaluk kiválasztott dalok köré kellett, hogy épüljön. Ez azonban nem jelentett mosztoha sorsot az előadó számára, mert olyan darabokat választottak a művészek, melyekről sok mondanivalója volt az előadónak. Elhangzottak: *Oh, quand je dors* (Ha álmom mély magyar címmel ismert), *Wer nie sein Brot mit Tränen ass* (Ki sosem ette kenyérét), *Pace non trovo* (Nem lelhetek békét), *Im Rhein, im schönen Strome* (A Rajna fényes árján), *Tristesse* (Szomorúság), *Was liebe sei?* (Mi a szerelem?).

Az előadások hozzájárultak a város kulturális életének színesítéséhez, a művek és Liszt munkásságának jobb megértéséhez. Köszönet mindezekért az előadónak, a könyvtár munkatársainak és az anyagi támogatást nyújtó Balassi Intézetnek.

Sipos Soma Mihály

Erdélyi Liszt-emléknapok és konferenciák

Azt, hogy Liszt Ferenc szellemi örökségét hányan és hányan érzik ma valamilyen értelemben a sajátjuknak, jól mutatja az idei esztendő hangversenyeinek, jubileumi kiadványainak, megemlékezéseinek s egyéb ünnepi rendezvényeinek földrajzi és tartalmi tekintetben is szinte átláthatatlan sokasága.

Elmondhatjuk: Liszt ma valóban *mindenkié* – korunk lehetőségei folytán még inkább, mint életében volt –, s lehet-e ennél szebb és fontosabb hozadéka a bicentenáriumi esztendőnek? A páratlan vonás, mely a művész életútját és muzsikuspályáját alapvetően jellemezte, most mintegy újból testet ölteni látszik a Liszt-kultusz nemzetközi fejleményeiben: csupán érzékeltető, de nem behatároló megjelölésként, Németországtól a hajdani magyar Délvidékig s a Brit-szigetektől egészen a Távol-Keletig.

Szép példáit nyújtja ennek *Erdély s a Partium*: a Romániai Magyar Zenetársaság már az év első felében, több városban is emléknapokat szervezett – hangversenyeket majd májusi konferenciát magukba foglalóan. A rá következő hónapok hasonló eseményei mellett a *Kolozsvári Magyar Opera* megrendezésében nemzetközi Liszt Fesztiválra került sor október 6–27. között, nyitásképpen az *Esztergomi mise*, zárásul pedig a *Szent Erzsébet legendája* országos bemutatójával. E sorok szerzője a jubileumi esztendő egy-egy kolozsvári és nagyváradai programsorozatán volt jelen, beszámolójában így ezekre térhet ki részletesen is.

Május elején kerültek lebonyolításra a *Romániai Magyar Zenetársaság kolozsvári emlékrendezvényei*: elsőként Száva György erdélyi születésű,

Berlinben élő professzor zongora-mesterkurzusa a Gheorghe Dima Ze-neakadémián és az intézmény társszervezésében, másodika és hatodika között. Az utolsó nap délutánján hangverseny zárta le a kurzust, hat résztvevő növendék közreműködésével (Nagy Gergő, Bogdan Boşuş, Kállay Lilla, Demény Balázs, Aurelia Vişovan, Mira Gavriş), akik Beethoven-, Liszt- és Prokofjev-műveket adtak elő (beleértve az *Obermann völgyét*, a *Csárdás macabre*-t és a *Dante-szonátát* is).

Május 7-én került sor az említett Liszt-emlékkonferenciára az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Györkös Mányi Albert Emlékházában. Az épület, mely a névadó lakhelyeül és műterméül is szolgált a különleges életpályájú: klarinét- és festőművész *Györkös Mányi Albert* (1922–1993) utolsó éveiben, ma az ő alkotói munkásságát állandó jelleggel bemutató, egyben kulturális rendezvényeknek is helyet biztosító művelődési központként működik. Ódon hangulat – festett népi bútorok, cserépkályha, stb. – s a modern élet technikai kellékeinek együttes jelenléte kölcsönöz sajátos és bensőséges atmoszférát az emlékház belső tereinek, mint ahogy a hagyományos (de nemegyszer a naivitás fogalmi határáig leegyszerűsített) képi elemek és modern látásmód kettőssége adta meg a festő Györkös Mányi Albert egyéni kifejezésmódjának alaphangját is.

Hogy a sokat emlegetett erdélyi polihisztor-lét még ma sem teljesen a múlté, példaként bizonyíthatja *Demény Attila* zeneszerző-zongoraművész-karmester-rendező pályája. A Romániai Magyar Zenetársaság elnökeként Demény az emlékkonferencia fő szervezője és levezetője is volt egyben. Laskay Adrienne mint első előadó, Liszt különböző erdélyi látogatásainak eseményeit foglalta össze; hasonlóra vállalkozott e sorok írója Liszt reformkorban tett magyarországi tartózkodásait kronologikusan áttekintve. *Gombos László* a XIX. századközép-századvég több meghatározó muzsikusanak – köztük a hegedűs Henri Wieniawskinak és Hubay Jenőnek – Budapesten, Liszt révén létrejött szellemi kapcsolatára irányította rá a figyelmet. *Lászlóffy Zolt* az egyik legjelentékenyebb kései Liszt-opusz, a *Via crucis* Sabin Pautza román zeneszerző által 2005-ben készített hangszerelését ismertette. Az instrumentáció, amely hangszerösszeállítását tekintve Liszt ötvenes-hatvanas évtizedbeli nagyzenekari apparátusához igazodik, több alkalommal is fölhangzott már nyilvánosan: legutóbb az idei tavasz folyamán Nagyváradon, s az ottani előadás karigazgatója a konferencia-résztevő Lászlóffy volt. A kolozsvári születésű, ám jelenleg hollandiai-magyarországi kettős lakhelyű *Scholcz Péter*, Liszt holland földön tett öt látogatásának krónikáját összegezte ezután, majd művészeti szervezőként és szaktanácsadóként *Klenjánszky Tamás* az elmúlt fél évtized során szerzett tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal – beleértve mindebbe a 2006-os Bartók-, 2007-es Kodály-, 2010-es Erkel- és a 2011-es Liszt-jubileumi esztendő eseményeit –; szólt továbbá a Liszt-életművel és -kultusszal kapcsolatos, hosszú távú elgondolásokról, de nem mindig örömteli fejleményekről beszámolva a szakma által egyöntetűleg

támogatott tervekhez való „hivatalos” viszonyulási módokat illetően. Zár-
szavában Demény Attila kiemelte a Liszt-életműre irányuló jövőbeli ku-
tatások fontosságát, különösen ami a zeneszerzői nyelvre vonatkozó értel-
mezési kérdéseket illeti.

E tanulságos szakmai nap, majd városnéző séták (Liszt-emlékhelyek,
Házsongárdi temető, stb.) után némileg fájd szívvel hagytuk el Erdély
kies „fővárosát”: „kincses Kolozsvárt”, melynek belső magjára sok évtized
múltán és változásai ellenére is ráillenek Kós Károly 1934-ből származó
szavai: „előkelő, patinásan nemes architektúra”, s tökéletes arányúra ter-
vezett főterén ott áll „a legművészibb szobor, melyet valaha magyar mű-
vész alkotott, és az a szobor úgy van elhelyezve a maga templomhátteré-
vel, hogy párja a világon alig akad”.

Nagyvárad hajdani fényét ma sajnos csak részben észlelhetjük: megle-
hetősen sok, évtizedeken át elhanyagolt épület vár jobb sorsra a magyar
szecesszió egyik mértékadó városában. Örvendetes megtekinteni ellenben
a frissen felújított: kívül-belül teljes pompájában ragyogó színházak csak-
úgy, mint a kommunista diktatúra idején lerombolni nem engedett, majd
a közelmúltban szépen restaurált Szent László-templomot – melynek fa-
lai között Michael Haydn és Karl von Dittersdorf is működött egykoron
–, vagy látni a Partiumi Keresztény Egyetem napi életét, gyarapodását;
megismerni-megtapasztalni egyedi szellemiségét. A Zeneművészeti Tan-
szék jubileumi Liszt-rendezvényeire október 14–16. között került sor az
intézmény dísztermében. E három nap szakmai eseményei pergő, szinte
egymásba érő sorozatot alkottak, benne előadásokkal, hangversennyel,
ifjúsági vetélkedővel, valamint annak, az interneten bárki által elérhető
virtuális múzeumnak a nyilvánossá tételével, amely Erdély és Liszt kap-
csolatát mutatja be, az életpálya keretein túlmenően is (www.partium.ro/liszt).

A programegyüttes hivatalos megnyitását 14-én délután, *Batta And-
rásnak*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektorának a Liszt-életutat
és- életpályát egészében áttekintő előadása követte, mindvégig lebilincse-
lő tartalommal. Ezután Liszt Ferenc emléktáblájának megkoszorúzására
került sor: az egyetemi főépület belső udvarán, a magyar szellemi élet más
nagyjai előtt tisztelgő emléktáblák szomszédságában elhelyezett, idén fel-
avatott alkotás Kurucz Imre berettyóújfalui művész munkája volt (grá-
nitkövön elhelyezett bronz portrédombormű).

A másnap délelőtti szakközépiskolák diákjai vettek részt – délután a kon-
ferencia-előadások első sorozata követte az egyetem dísztermében. A
meghívott közreműködők részint Erdélyből (Kolozsvár, Marosvásárhely)
valamint Magyarországról érkeztek, részben nagyváradi kötődésűek vol-
tak. Ecaterina Banciu értekezése Mozart *La ci darem la mano*-jának főként
Liszt előtti feldolgozásait tekintette át; Coca Gabriella a *Buch der Lieder
für Piano allein* és Liszt szóló zongorára készült további dalátiratainak

(LW A97, A139) ritkán vizsgálta, ám annál több figyelmet érdemlő, műfaji értelemben is újszerű sorozataira hívta föl a figyelmet. Kissné Mogyorósi Pálma a liszti egyházzene protestáns vonatkozásait ismertette, előadásának egészével ily módon is mintegy kihangsúlyozva a *Via crucis* öku­menizmusának jelentőségét. *Átértékelődések Liszt vízi-zenéjében* című dolgozatában Elekes Márta-Adrienne leginkább a zongoraművek programatikusan vízhez kötődő poézisét, illetve e poézis nyelvi változá­sait tekintette át a korai daraboktól kezdve a *Villa d'Este* expresszív szö­kökútnéjéig. A jelen beszámoló készítője – mint említett kolozsvári előadásában is – Liszt reformkori magyarországi tartózkodásainak eseménycentrikus összegzésére vállalkozott, a zeneszerzői pályára való kitekintéssel az itthon szerzett élmények szerepét illetően. Molnár Tünde már az életmű utókorra gyakorolt hatásának témakörébe vitt *Liszt szelle­mének megnyilatkozása Terényi Ede orgonamuzsikájában* című összefog­lalása révén, csakúgy mint Lászlóffy Zsolt, a *Via crucis* Pautza-féle zene­kari hangszerelését ismertetve Kolozsvár után újból.

A konferencia-előadások a záró nap délelőttjén folytatódtak. *Tatiana Oltean* dolgozata Gluckig visszamenően vizsgálta Liszt *Orfeusz*ának ke­letkezéstörténeti hátterét. Boros-Konrád Erzsébet részletes és alapos át­tekintést nyújtott Liszt zongorakíséretes dalterméséről, majd Csákány Csilla gregorián melódiák-melódiaelemek liszti feldolgozásmódjait, illetve azok nyelvi elemmé válásának útját mutatta be tanulságos példákkal illusztrálta. A kolozsvári Liszt-kultusz jelentősebb, főként közelmúltbeli eseményeit összegezte Kulcsár Gabriella ezután, míg Fodor Attila *Imp­resszionista előhangok Liszt Ferenc zenéjében* című előadása részint Elekes Márta-Adrienne előző napi témájához is kapcsolódott, rávilágítva benne Liszt és a századforduló francia zongoramuzsikájának megannyi össze­függésére, de figyelmeztetve egyúttal az alkotói látásmódok *világkép* mér­vű, eléggé nem hangoztatható különbségeire is.

Ordasi Péter, Liszt Ferenc emlékezete címmel tartott esszé jellegű, gondolatébresztő előadást, szubjektív és ünnepélyes alaphangon, ámde minden szokványos frázistól mentesen. Végül Fodor Attila olvasta föl Angi István *Zenei programválasztások utóéletei Liszt Ferenc műveiben* című, részint a *Les Préludes* problémakörére koncentráló esztétikai dol­gozatát.

A nagyváradi „szép napok” búcsúdélutánjára került a már említett, *Liszt és Erdély* elnevezésű virtuális múzeum fölvatása. Tematikusan be­rendezett „szobák” (Liszt erdélyi koncertjei, Liszt és az erdélyi zene, Liszt és az erdélyi irodalom, Liszt és az erdélyi képzőművészet, stb.) mutatják be nem csupán a művész pályájának közvetlen erdélyi vonatkozásait, ha­nem életművének utóhatását is a tágabb értelemben vett Erdély kultúrá­jára. E példa értékű kezdeményezés, melynek megvalósulásában fő sze­repet vállalt Lászlóffy Réka zongoraművész, remélhetőleg hamarosan követőkre talál majd határon innen és túl.

Lászlóffy Zsolt zeneszerző viszont a *nap hőse*nek titulusát érdemelte ki túlzás nélkül, minthogy az esti hangversenyt hirtelen megbetegedése folytán lemondani kénytelen Bogányi Gergely zongoraművészi szerepét legfőképpen ő vette át személyes közreműködése révén. Az ugyancsak az egyetem dísztermében megrendezett záró koncertet Tőkés László EU parlamenti alelnök nyitotta meg – bevezetőjében Liszt hazafias tetteit és megnyilvánulásait méltatva –, majd Lászlóffy Zsolt előbb saját darabját: *Rêve encore (Hommage à Liszt)* játszotta el, azután Kristófi Ágnes ének-művészt kísérte, Liszt-dalokat megszólaltatva, végül Liszt-, Chopin-, Wagner- (stb.) témákra-témareminiscenciákra improvizált: alapvetően Liszt modorában, egy széles érzelmi skálájú és formai felületű, ámde invenciózusan egybefogott tétel keretén belül – igazán nem mindennapi bravúrral és bravúrként!

Sziklavári Károly

Műhelyfoglalkozások Kecskeméten 2011 nyarán a Nemzetközi Kodály Szeminárium keretében

Az évtizedek óta hagyományosan megrendezésre kerülő nemzetközi zenei szemináriumnak idén is a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézete adott otthont Kecskeméten, immáron 26. alkalommal.

A zeneileg magas színvonalú, igényes nyári akadémia ez évben közel kétszáz résztvevőt vonzott: tudásukat gazdagítani kívánó diákokat, a fiatal generációkat tanítani vágyó pedagógusokat, művésztanárokat a világ minden tájáról.

Nemes gesztusként idén két kiváló zenepedagógus, *Forrai Katalin* és *Nemesszeghy Lajosné* emléke előtt tisztelegve, olyan workshop került megrendezésre délutánonként, mely az iskoláskor előtti zenei nevelés jelentőségét, illetve az általános iskolai korosztály zenei nevelésének fontosságát tárta fel.

A szeminárium résztvevői délelőtt különböző szintű szolfézs órákon vettek részt, majd a kórusok próbáin dolgoztak együtt, a délután során pedig 3 órás időszakban a műhelyfoglalkozások programjai közül választhattak. Jómagam azt a feladatot kaptam, hogy a 0-6 éves korosztály zenei nevelése iránt érdeklődők számára állítsak össze hat napos szakmai programot. A rendezvény hivatalos nyelve az angol volt, a mi programunk a következő címet kapta: *'Music with Children under Six – In Memoriam Katalin Forrai'*.

Nagy örömet leltem mind a napi előadások megtervezésében és szervezésében, mind a kollegák kiválasztásában. Olyan neves pedagógusok felkérésére volt módom, akik részben tanárként ismerhették Forrai Katalint, vagy írásai, dalgyűjteményei keltették fel érdeklődésüket, illetve módszertankönyvein nevelkedtek és évek óta követik a mesterük által megapozott zenepedagógiai irányelveket.

Megtisztelő volt együtt dolgozni *Betsy Moll*-al, a Duquesne Egyetem (Pittsburg/USA) nyugalmazott professzorával, *Lucinda Geoghegan* tanárnővel, aki Skóciából érkezett (Nycos), *Gállné Gróh Ilonával* a kiváló magyar zenepedagógussal, aki a 'Ringató' program hazai megalapítója, a kicsinyek és szülei zenei nevelésének nagy mestere. A fiatal tanárgenerációt két tehetséges magyar pedagógus képviselte: *M. Papp Biborka*, aki a bölcsődés korosztály és gondozók zenei nevelését választotta hivatásául

(Budapest XVII. kerület), valamint *Hegedűsné Tóth Zsuzsanna*, az ELTE Zenei Tanszékének doktorandusza (ELTE Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest). Kollegáim mellett jómagam is előadó voltam. Mindez felemelő érzés volt számomra, hiszen egykori tanárom, Forrai Katalin szakmai hagyatékának élő továbbadása fontos számomra is.

Az előadásokat video és DVD felvételek segítségével gyakorlati tapasztalatok, módszertani tanácsok egészítették ki, valamint a gyermekdalok és gyermekjátékok eljátszása sem maradhatott el. Tekintettel arra, hogy a tanfolyamon résztvevő mintegy 38 óvó és tanár, diák színes nemzetközi csoportot alkotott mintegy 30 különböző országot képviselve (!) mindenki taníthatott saját hazájából való gyermekdalt, népi játékot is a többieknek. Ez a lehetőség már az első napon összekovácsolta a résztvevőket – remek volt érezni az éneklés közösségformáló erejét. A csoport multikulturális gyökerei ugyancsak hasznára váltak az énekes délutánok hangulatának. A Kecskeméti Kodály Intézet internetes honlapján tallózva az érdeklődők szép számmal találhatnak fényképeket a mi kis csoportunkról is, melyek a nyári délutáni kurzusok munkája közben készültek.

Konzultálhattunk naponta, az előadások témáit folytatva, az esti koncertek előtt és után is. Ezt az előadások jellege, tematikájuk sokszínűsége biztosította is.

Néhány kiragadott téma a szeminárium első heti programjából:

- a méhen belüli, valamint a közvetlenül a születést követő életszakaszok zenei fejlődési jellemzői
- a dallamos- és ritmikus beszéd, valamint az énekes felnőtt modell szerepe csecsemő – és kisgyermekkorban
- szóltunk a kisgyermekkor zenei nevelés személyiségformáló erejéről, a koragyermekkor zenei ízlés kialakulásának, formálásának fontosságáról is,

- a zenei képességfejlesztés feladatairól, a zenei alkotókedv alakításának lehetőségeiről,
- a zenei nevelés fokozatos tervezésének módjairól, a dal- és mondóka anyag kiválasztási szempontjairól,
- a pedagógusképzés kihívásairól (gondozónők, óvopedagógusok)
- a játékoság szerepéről az iskola előtti korosztály zeneoktatásában.

A fentiekben felsorolt témákat Forrai Katalin munkásságát nyomon követve, zenei megfigyeléseit feltárva, módszertani tanácsait sorra véve tárgyaltuk. Mindezekhez Forrai tanárnő Jean Sinor-ral közösen összeállított angol nyelvű mondóka- és gyermekdal anyagra épülő módszertankönyvét tanulmányoztuk és használtuk – *Music in Preschool* – dalait adott szempontok szerint elemeztük. Nap mint nap megállapítottuk, hogy zene-tanítási küldetésünk bibliája ez a könyv – hasonlóan Forrai Katalin itthon jól ismert és használt *Ének az óvodában* és *Ének a bölcsődében* című testvérkönyveihez. Egyéb kiadványait, gyűjteményeit is tanulmányozhatták a résztvevők – pl. *Szomszéd népek dalai*, vagy *Európai gyermekdalok I., II.* – hiszen az intézet könyvtára, annak archívuma is nyitva állt az érdeklődők előtt és a könyvtár dolgozóitól gyakran kaptak biztatást azok felkeresésére. Az előadóktól pedig szép számmal kaptak napi feladatokat, melyek a könyvtár látogatása nélkül nemigen voltak megoldhatók.

Az iskola előtti zenei nevelés kihívásaival foglalkozó egy hetes kurzus műhelymunkái során egyre jobban megismerhették a résztvevők a 2004-ben elhunyt Forrai Katalin sokrétű munkásságát, életművének egyedi voltát, zenei nevelési útmutatásainak ötletgazdagságát és azt, hogy a kisgyermekkel foglalkozó pedagógusokkal szemben támasztott zenei elvárásai ma is érvényesek, vonatkoztathatók a 21. század pedagógusaira is.

Kiemelten hangsúlyoztuk – Forrai Katalin tanításához híven –, hogy a módszert mindig az adott pedagógusnak kell megválasztani a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítva, valamint saját, egyéni felkészültségének megfelelően.

Erdekes riportfilmet – archív filmanyagot – vetítettünk le az intézet jóvoltából az egyhetes programsorozat zárásaként, mely egykoron Forrai Katalinnal készült az Amerikai Egyesült Államokban .

A hat napos elméleti-és gyakorlati képzéshez szervesen kapcsolódott *Gállné Gróh Ilona* 'Ringató' bemutató foglalkozása, melyet kecskeméti kicsinyekkel – ölbeli és típegő korú gyermekekkel és szüleikkel – tartott. A demonstráció nagy sikert aratott és mindenki számára elérhetővé, érthetővé tette a koragyermekkori, anyanyelven és zenei anyanyelven szóló ének, valamint a hagyományos népi dal- és mondóka kincs fontosságát.

Köszönjük a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetnek, hogy ott lehettünk és falai között is ilyen nagy hangsúlyt kaphatott a kisgyermekkori zenei nevelés ügye.

M. Dietrich Helga

Forrai Katalin hagyatéka dokumentumokban

Kecskeméten a 26. Kodály Szeminárium és Kodály Művészeti Fesztivál keretében 2011 júliusában az egyik műhelyfoglalkozást „In memoriam Forrai Katalin” címmel tartották. A szeminárium vezető: *M. Dietrich Helga* volt. Az egyik előadó ***Elisabeth J. Moll*** (USA, Pittsburg, Duquesne Egyetem), Forrai Katalin életművéről és Kodály-inspirálta tanítási módszer gyakorlati alkalmazásáról, valamint annak nemzetközi adaptálásáról tartott előadást.

Az összefoglaló azért is bír jelentőséggel, mert *E. Moll* az a volt tanítvány és közeli munkatárs, aki az elmúlt időszakban Forrai Katalin életét és munkásságát tudományos alapossággal katalogizálta.

A következő írást már Amerikából küldte el szerkesztőségünknek angol nyelven a szerző. Ennek a fordítását *Szőnyi Erzsébet* professzor asszony vállalta. Ezúton is köszönjük neki, valamennyi olvasónk nevében.

Forrai Katalin öröksége sokoldalú, gazdag és ma is épp oly sugárzó, mint termékeny hazai és külföldi pályája idején.

Kati, ahogy széleskörű baráti és szakmai környezetében ismerték, a korai gyermekkor zenei nevelésének ügyét a véletlenre épülő szakirodalom énekkönyveinek sokaságából vette át egy gondosan kidolgozott, az életkori sajátosságoknak megfelelő dalgyűjtemény irányába, onnan tovább a kategorizált zenei tanmenet segítségével a kutatás területére, ezt a tevékenységet a kisgyermek zenei kibontakoztatására, továbbá annak megértésére alapozta a születéstől a 6 éves korig.

Életművének hatóterülete kiadott könyvei, kutatásról szóló írásai, beszédei, előadásai, kiadott cikkei, levelezése, rádió műsorai, filmjei, a magyar zenei nevelésről szóló video felvételei alapján teljesül ki.

Azt a megtisztelő feladatot kaptam, hogy Kati hatalmas nyomtatott és kéziratban lévő hagyatékát elrendezzem: mindezeket élete folyamán gondosan feljegyezte és halála után ránk hagyta. *Koós Ildikó* segítségével, aki a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet könyvtárosa, listát készítettünk és előkészítettük az anyagot a Vikár család által a Kodály Intézet Archivuma számára adományozott dokumentumok alapján. Ezek most a kutatók számára hozzáférhetőek, sőt rajtuk kívül diákok, óvodai, bölcsődei nevelők, vagy akár szülők is tanulmányozhatják, amennyiben meg kívánják érteni a kisgyermek zenei kibontakozásának fontosságát és annak jelentőségét a teljes, kiegyensúlyozott felnőtt élet kialakulásában.

Forrai Katalin szakmai életének központjában, Kodály Zoltán teljes támogatása mellett, az állt, hogy óvodai nevelőknek és szülőknek a kisgyermek életkorának megfelelő mondókákat, dalokat és gyermekjátékokat adjon kézbe. Ez a zenei anyag kiadott könyveinek nagy számában vált közkinccsé. Pedagógiai elvei, módszertani és tantervi írása, hasonló tárgyban írott könyvei során kerültek publikálásra.

E nagyszerű forrásokon túl, Kati rengeteg újságcikket írt, (legtöbbjét, bár nem mindet, magyarul és angolul). Különböző szimpóziumokon mondott beszédei, nemzetközi és magyar konferenciákon elhangzott előadásai, videók, filmek, (Énekelnek a gyerekek, Kodály pedagógiai öröksége: Legyen a zene mindenkié) és közel 50 év alatt a Magyar Rádióban hetenként sugárzott műsorai magyar gyermekek számára az utókorra maradtak.

1966-ig Forrai Katalin pályája kizárólag a magyar kisgyermek zenei nevelését foglalta magába, habár külföldről is olvasott és gyűjtött előadásokat, kutatási tanulmányokat. Nemzetközi érdeklődés Forrai Katalin munkájával kapcsolatban az Interlochen, Michigan, USA helyszínén rendezett ISME Konferencián elhangzott előadása óta keletkezett. (1966) Ettől az évtől kezdve egész 2004-ben bekövetkezett haláláig Kati nemzetközi tekintélye, mint aki a világ kisgyermekkor zenei nevelésének területén fejt ki munkásságát, megalapozást nyer és ma, közel 8 évvel halála után, őt tekinthetik ezen a területen a világ legjelentősebb személyiségének.

Valójában ő az egyetlen a földön, aki a gyermekkori zenei nevelést, mint hivatásos szakmai, professzionális területet megalapozta. Munkája során, mialatt az ISME elnöke volt, megalakította ebben a neves nemzetközi szervezetben a Zenei Nevelési Kisgyermekkori Területének Bizottságát is. Az „ISME Iratok”-at, valamint az említett években történt levelezését a kecskeméti Kodály Intézet négy dobozban őrzi.

Forrai Katalin nyomtatásban megjelent cikkei, beszédei, előadásai és azok jegyzetei, az óratervek, rádió-műsorok előkészített anyaga, a kutatások és könyveinek vázlatai, óvónők részére tartott tanfolyamok iratai, valamint egész szakmai levelezése a Kodály Intézet Archívumában található.

Kati termékeny nemzetközi pályafutása mellett mindig odaadó, elkötelezett hivatástudattal foglalkozott a magyar kisgyermek zenei nevelésével. Ez volt első és legfontosabb szerelme. Kutatását, írásait és a tanítóképzés terén tett erőfeszítéseit egész életén keresztül folytatta. Így maradtak meg részletes, ceruzával írott vázlatai minden egyes óvodában tett látogatásáról a kutatók számára.

Kóos Ildikó közlése szerint: „A könyvtár két részletben kapott Kati nénitől könyveket. Amit még életében itt hagyott, ebben a listában nincs külön válogatva a könyv, és amit a Családtól kaptunk, abban már igen. Így egy 'nyomtatott dokumentumok' összesítést tudok küldeni (könyv, kotta és folyóirat), ami összesen 1.150 darab. Ebbe nem számoltuk bele a dupla példányokat.”

Kati 314 szakmai könyve családjánál maradt, ugyanígy a rádióműsorok felvételei is. Más anyagok, beleértve szakmai életének fényképeit, adományozás útján az Archivum tulajdonába kerültek. Ezen felül Forrai Katalin személyesen átadott könyveket és dokumentumokat még életében a kecskeméti Óvónő Tanítóképző Főiskolának. Jelenleg az Archivum a hagyatékból 3 csoportos tételt (csomagot) dokumentumot őriz és az anyag még egyre nő! Szükséges volna, hogy az Archivumot ne tekintse senki Kati hagyatéka „temetőjének”, hanem inkább élő egésznek a mai tanítók kutatási anyaga vonatkozásában, mind magyar – mind nemzetközi szempontból. Forrai Katalin az egész világról sok dalt gyűjtött, legtöbbször eredeti nyelven. Ezek bárki számára hozzáférhetők, habár az Archivumból kölcsön nem vihetők el. Valamennyi dokumentum számítógépen került listára és így tanárok, kutatók, szülők számára látható.

Ez a találkozóhely a „barátságos haszonélvező” (user-friendly) kategóriája lehetne, ott mindenkit szívesen látnak, akár olvasgatni, böngészgetni, vagy tanulni óhajt, akár tudományos kutatást kíván végezni.

Forrai Katalin nagyszerű örökséget hagyott iratokban, videóban, filmekben, hangszalagokban, fényképekben a következő korosztály magyar zenepedagógusainak. Kérem bátorítsanak mindenkit, hogy használja fel ezt a nagyszerű magyar kincset!

Elisabeth J. Moll

A Zene Világnapja, 2011. október 1.

Örömmel készülünk mindig egy-egy jubileumra, egy születésnap megemlékezésre. Nekünk magyaroknak szerencsére elég gyakran van alkalomunk emlékezni neves muzikusainkra, zeneszerzőkre, előadókra.

Ma október 1-jén a Zene Ünnepeéről szólhatunk. Még a múlt században – immáron 36 éve – a világhírű hegedűművész **Yehudi Menuhin** javasolta, hogy legyen a Zenének, – az örömet adó, a szomorúságot-enyhítő, a közösséget formáló Zenének – egy Világraszóló ünnepe, legyen október 1-seje a **Zene Világnapja**. Hallunk is mindenfelől megemlékezésekről szóló híreket. Hangversenyek, kiállítások megnyitására, rendezvények tartására szívesen választják e napot. Programjaink is tele vannak neves eseményekkel.

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége a KÓTA hosszú évek során, nemes hagyományát alakította ki e napon tartott hangversenyeknek. Zenekari, hangszeres és népzenei együttesek mellett legnagyobb részét kórusok bemutatkozása alakítja műsorainkat, kiemelt helyet biztosítva iskolai kórusoknak.

Október elseje egy nevezetes magyar zeneszerző megemlékezésre is alkalmat ad. Most kicsit távolabbról kezdem ennek felidézését, hogy következetesen eljuthassunk a mai ünnephez.

Gyakran hangzik el, hogy „Kodály Országá” vagyunk. Miért is? Mert a zenei alpműveltség iskolai megalapozásában, a vokális zene minőségi formálásában, a kóruskultúra igényes kialakításában Kodály Zoltán tanításait követve nagy lépésekkel haladtunk a 20. század kezdetétől. A teljes nagyvilágba eljutott ennek a híre, elismerték eredményeinket, követésre méltónak találták. – De most tekinthetünk még távolabbra.

Ebben az évben emlékezünk **Liszt Ferenc** születésének 200 éves évfordulójára. Ennek tiszteletére, nyílt ma délután (itt a várban) a Zenetudományi Intézetben, **Liszt és a Társzművészetek** címmel, nagyszabású emlékkiállítás

A világszerte ismert zeneszerző, varázslatos zongoraművész, a szülőföldjéről soha nem felejtkező nagylelkű patrónus, felismerte a fejlődő magyar főváros igényét a **felsőfokú zeneoktatás** terén. Legfőbb mozgatója, szervezője, majd elnöke volt a Pesten megalakult első Zeneakadémiának, a „Hal téren”. Lakója és tanára volt a ma Régi Zeneakadémia néven ismert, akkori „Sugár úton”, ma Andrassy úti szép épületnek, a ma is aktívan működő zene fellelőházának. A régi emlékeket őrzi az ott berendezett gyönyörű Liszt Múzeum és a tudomány örök fejlődését bizonyítandó Kutatóközpont.

Ebben az épületben kezdte Kodály Zoltán is zenei tanulmányait. Közül 3 évtizedig működött ott a Zeneakadémia, majd amikor 1907-ben megnyitotta kapuit a Liszt Ferenc téri új, nagy Zeneakadémia, Kodály

Zoltán már mint a zeneszerzés tanára kezdte ott meg a működését. Kiváló növendékek sora jelzi ezt az időszakot. Külön nevezetes az a 13 fős osztály akiknek tehetséges tanítványai folytatták az általa megkezdett utat, és az elkövetkezendő évtizedekben oly sokat tettek a magyar zenei élet a magyar kóruskultúra, az Éneklő Ifjúság területén. Közülük:

Bárdos Lajosra emlékezünk ma. Őt 1927-től már meghívták a Zeneakadémia tanárának, ahol 40 évig tanított. 1925-ben megalapította a Cecilia kórust, majd átvette a Palestrina kórus vezetését és 1941-ben a két kórust egyesítette és azóta **Budapesti Kórus** néven szerepelnek. Az énekkar Magyarország első számú oratóriumkórusa lett. Az alapító Bárdos Lajost 1948-ban Forrai Miklós követte, aki 30 éven át állt az együttes élén. Az ő karnagysága idején nyerték el *Liszt Ferenc: Krisztus oratóriumának* lemezfelvételével a Grand Prix díjat. Az új **Magyar Örökség-díjas** Budapesti Kórus most ünnepelhette 70 éves fennállását, vezetője *Virágh András*, – akinek édesapja ugyancsak neves orgonista, egykoron Bárdos Lajos tanítványa volt.

Bárdos Lajos éppen 25 évvel ezelőtt hunyt el, a jelenlévők közül még sokan ismerhették a Tanár Urat. Születésének napja október 1-je volt. Azóta is minden esztendőben emlékezünk órá e napon, mint tettük ma is egykori lakóháznál a Margit körúton, majd a sírjánál, a családtagok, volt tanítványok, barátok és tisztelők, körében, ahol az ifjú generáció is mindig képviselteti magát, énekével nem feledtetve a szebbnél szebb kórusműveket.

Ma megegy születésnapj örömmünnepről is szólhatunk. A nagylétszámú Bárdos család egyik fia, *Tamás*, apja nyomdokaiba lépve a zenei pályát választotta. Cselló tanulmányait követve a Zeneakadémia zeneszerzés szakán végzett kitüntetéssel 1957-ben. Művei által hamar közismertté vált, és aki ismeri nem hinné, hogy most ünnepli 80. születésnapját. Ifjúkorának természetes közege volt, hogy az édesapja vezette Mátyás templom énekkarában és a Forrai Miklós vezette Budapesti kórusban énekelt. Beleszeretett ebbe a hangzásvilágba. Saját szavait idézem amikor azt mondta: „Eredendő szerelem köt a kórus világhoz”.

Mint zeneszerző, immáron **Daróci Bárdos Tamás** néven hosszú évtizedeken át betöltött munkahelye a Duna Művészegyüttes, majd a Magyar Állami Népi Együttes zenei vezetője, zenekarvezető karmestereként mindig újabb és újabb feldolgozásokat, kórusokat, táncjátékokat, komponált. Műveinek választéka igen gazdag, Kórusaink gyakran éneklük műveit. A héten a 27-i születésnapot körülvéve 25-én a Mátyás templomban az egyházi mű-

veiből, 30-án legnagyobbbrészt a népdalfeldolgozásokból adtak gazdag válogatást neves kórusaink. A mai napon két énekkar szólalt meg Daróci Bárdos Tamás művet.

E felsorolásból kitűnik, hogy a magyar zenei élet ez alkalommal is méltóképp emlékezik a Zene Világnapjára, hiszen nagy tanítómesterünk Kodály Zoltán gondolatait idézve valljuk:

„Az ének szebbé teszi az életet, az éneklők másokét is.”

Ezt kívánjuk mindnyájuknak, ezen a mai estén is.

Márkusné Natter-Nád Klára

Elhangzott A Zene Világnapja alkalmából a Budavári Önkormányzat Aulájában rendezett hangversenyen.

A BUDAPESTI KÓRUS

Magyar Örökség-díja

70 év. Jó kimondani a számot, felemelő érzés, hogy egy újabb kiváló együttes került a szép-korúak közé. Igen, szép-korú lett a Budapesti Kórus, a KOR minden örömeivel és bánatával együtt. A bánat pusztán annyi – persze az is nagy – hogy sok egykori dalostárs, jó barát, a közös sikerek részese már nem állhat a pódiumon. Az öröm viszont határtalan, mert VAN mire emlékezni, büszkének lenni, s érdemes előre nézni.

Volt egyszer egy Palestrina Kórus, amelyet Csáktornyai Gamauf László alapított 1916-ban, és volt egy Cecília Kórus, amelyet Bárdos Lajos hívott életre 1925-ben, a Városmajori templomban. Mindkét kórus tette a dolgát, a Palestrina bemutatta pl. Kodály:Psalmus Hungaricusát, Bartók Béla: Cantata Profanáját, a Cecília pedig szolgálta az Urat. Mindkét kórus célja közös volt: a zenei közízlést kívánta formálni zenekari-kíséretes vagy kíséret nélküli, „a cappella” kórusművek magas művészi szinten való megszólaltatásával és az előadások lehetőségének megteremtésével. S e cél mindmáig él, az idők során, az eltelt 70 év alatt sem változott, remélem nem is fog.

A történelem viharai nem kímélték sem a Palestrina, sem a Cecília Kórust, elhallgattak, de nem örökre, mert 1941-ben Bárdos Lajos a két kórust egyesítette s azóta Budapesti Kórus Egyesület néven szerepelnek – a közönség nagy örömeire

Az énekkar Magyarország első számú oratóriumkórusa lett, bemutatók részese, NAGY művek tolmácsolója. Liszt Ferenc és Kodály Zoltán valamennyi jelentős művét énekelték, s e produkciókat lemezeikről is ismerhetjük. 30 szerző több mint 50 művét vették lemezre, az idők során több mint 300 oratórikus művet szólaltattak meg, majd' másfélezer koncerten léptek dobogóra és több mint 100 kiváló hazai és külföldi karmester in-

tésére hangzott fel énekük. Jártak Ausztriában, Németországban, Hollandiában, Olaszországban, Franciaországban és másutt is, Liszt: Krisztus c. oratóriumának lemezfelvételével – amelyet Forrai Miklós vezetésével rögzítettek – Grand Prix díjat nyertek – nos, sorolhatnám a külhoni sikereket. Mégsem ez a meghatározó – bár kétségkívül fontos tény. A döntő az, amit itthon tettek. Az, hogy generációk nevelkedtek „Népszerű oratóriumrészletek” c. lemezükön, hogy az iskolai énekórákon hosszú ideig őket hallhattuk, hogy az emberi hang szépségét megmutatták, hogy a közös munka, az együtt alkotás semmihez sem hasonlítható, köveket megmozgató erejét hittel, szeretettel – dacolva nehézséggel – átörökítették.

Az alapító Bárdos Lajos 1948-ban Forrai Miklós követte, aki 30 éven át állt az együttes élén. 1978-ban Margittay Sándort hívták a karnagyi pulpitusra, őt 1984-ben Antal Mátyás követte. 2002-től – hosszabb, rövidebb ideig – Tóth András, Kaposi Gergely, Cser Miklós vezette a kórust, mígnem az idén Virágh András, a Belvárosi Főplébánia-templom zenei vezetője vette át az irányítást.

Bárdos zeneszerzői ars poeticáját Harmath Artúrnak írott leveléből ismerhetjük: „liturgikus szempontból ideálom a teljes tisztaság, egyesítve a praktikus követelményekkel.” A szavakat tett is követte: Bárdos III. miséjének érdekessége, hogy annak zenei anyagát Liszt: Koronázási miséjének Credo tételeiből merítette.

Most, amikor Liszt Ferenc születésének 200. évfordulóját ünnepli a világ, olyan muzsikus áll az együttes élén, akinek temploma egykor Liszt látogatásának színtere volt, akinek Édesapja is egyházi szolgálatban töltötte életét, s aki most, a szeptember 19.-i jubileumi koncerten Kodály: Budavári Te Deuma mellett Liszt: Koronázási miséjét is vezényli. Azt a művet, amelyet egykor az alapító Bárdos Lajos is dirigált.

A Budapesti Kórus ünnepén okunk van az öröme, mert e díj olyanokhoz kerül, akik valóban mindent megtettek azért, hogy örökségünk megmaradjon, hogy utódaink és megismerhessék a szépet és jót. Ez a mi nagyon is irigyelhető örökségünk: Liszt, Bárdos, Kodály, Forrai, Margittay, Virághék és persze a most 70 éves Budapesti Kórus. Éltesse őket Isten sokáig!

Vass M. Katalin

Kodály szaktábor – Magyarpolány 2011

Augusztus 21-től 25-ig zenétől volt hangos Magyarpolány, ezen a nyáron nyolcadik alkalommal került megrendezésre a Kodály Zoltán szaktábor. Iskolai és óvodapedagógusok, karvezetők gyűltek össze, hogy tudásukat felfrissítsék, gyarapítsák, tapasztalataikat kicseréljék.

A szakmai munka *Dr. Ordasi Péter* és *Dr. Kerekesné Pytel Anna* irányításával folyt. Jómagam a mindennapos reggeli beénekeltetés feladatát vállaltam. Ennek keretében igyekeztem a jelenlévők figyelmét felhívni az iskolai, óvodai és kórusmunkánál nagymértékben igénybevett hangjuk gondos használatára, valamint a kezük alatt éneklők hangjáért való felelősségre. Kodályra gondolva ez a hangszer, a mindenki számára könnyen elérhető és egyedi, de ugyanakkor ápolást, gondozást igényel. Nagy örömmre szolgált a reggelek indítása, a hang egész napos használatára és a tiszta éneklésre való előkészítése.

A napi munka komoly összeszedettséget kívánt. A nyár egyik legmelegebb hetében reggel 8-tól általában este 10-ig kitartó lelkesedéssel dolgoztak a hallgatók. De talán nem is jól mondom. Ez nem fárasztó munka, hanem sok örömet szerző, hasznos gondolatokat ébresztő közös muzsikálás volt. Az örömteli hangulat előidézői kedves kollégáim voltak. Legnagyobb elismeréssel kell szólnom róluk. Ordasi Péter minden apró mozzanatra odafigyelő, segítőkész megjegyzéseit halk szóval, türelemmel, tanári igényességgel közölte az egyre bátrabban társaik elé álló vezénylőkkel. Tanácsai már a helyszínen is hasznosnak bizonyultak, de egyben jövőbe mutató segítségül is szolgálhattak. Pytel Anna temperamentumával és humorával friss erőt sugárzott az órákig egyhelyben ülő és feszülten figyelő hallgató-ságba.

A tábor fő tevékenysége a kórusirodalom és karvezetés gondolata körül forgott. Változatosságot a beiktatott előadások jelentettek. Nyitó gondolatként *Dr. M. Tóth Antal* beszélt a 200 éve született Liszt Ferenc és a magyar kóruskultúra címmel. Ezt követte *Dr. Ittész Mihály*, a Magyar Kodály Társaság társelnökének előadása „Zenei múlt, jelen és jövő gondolatok a Magyar Kodály Társaság-ról.” *Ebele Ferenc* plébános úr egyházi népénekről tartott előadását rövid orgonahangverseny követte.

Két alkalom is kínálkozott a kisebb gyerekekkel való foglalkozás témakörében. *Lázár Katalin* az „Élő gyermekjátékok a magyar nyelvterület különböző részein a Kárpát medencében” címmel, és *Ertl Pálné* „Népi gyermekjátékok szerepe a gyermek személyiségének fejlesztésében” címmel tartottak hangulatos előadást és mozgatták meg a résztvevőket.

Agócs Gergely a népdalgyűjtésről, hagyományápolásról, *Sigrai László* a kottakiadásról, a kottahasználat jogi hátteréről tájékoztatott. Utolsó napon még két előadást halhattunk. *Varga Károly* beszélt hosszú évek tapasztalatáról. Méltó befejezésként a Magyar Kodály Társaság elnöke, *Szönyi Erzsébet*, Kossuth díjas zeneszerző, egykori Kodály tanítvány visszaemlékezésével és gondolataival tisztelt meg bennünket és adott új erőt a továbbiakra.

A napi gondos munka meghozta gyümölcsét. A szaktábor záró hangversenye a templomi akusztikával fokozva mindannyi aktív résztvevőnek és a közönségnek igazi élményt jelentett.

Nagy szerencse, hogy szűkölködő világunkban sikerült ilyen hasznos tábor szervezése. A háziasszony szerepét is betöltő *Nagy Tiborné Nyári*

Ágnes lelkiismeretes munkáját dicséri a változtatásokkal is terhelt program gördülékeny megvalósulása. Köszönet érte! Köszönet illeti a Nemzeti Kulturális Alap támogatását, valamint az Eötvös Károly Megyei Könyvtár és Közművelődési Intézet, a Magyar Kodály Társaság és Magyarpolány Önkormányzatot segítségükért.

Meglepetésemre a tábor résztvevői nem csupán Veszprém megyéből érkeztek, hanem az ország különböző vidékeiről. Tekintve, hogy a szomszédos Szlovákiából is volt jelentkező, így arra gondolok, hogy bármily hihetetlenül hangzik, lassan nemzetközivé fejlődhet a magyarpolányi hagyomány. A létszám ugyan mindössze egy iskolai osztály létszámához hasonlítható, de a helyi adottságnak ez éppen megfelelő volt.

Akaratlanul is Berzsenyi sorát juttatja eszembe: „Nem sokaság, hanem lélek...” Úgy érzem, aki ennek az öt napnak élményét vihette magával, boldogan kezdte munkáját az új tanévben. Ezt a lelkes munkát dicsérem és kívánom az eljövendőkre mindenkinek.

Somorjai Paula

Páter Tamás Alajos Emlékhangverseny **Zalaegerszeg 2011. október 8.**

Az emlékezet ébrentartása, az értékek megőrzése és továbbadása irányítja azt a nemes tevékenységet amit a Páter Tamás Alajos Alapítvány munkája során hosszú évek óta kifejt.

Páter Tamás Gergely Alajos a ferences rend tagja, bölcseleti és teológiai tanulmányai mellett kántorképzőt is végzett, majd 1941-ben Kodály Zoltán biztatására a Zeneművészeti Főiskola egyházkarnagy és zeneszerzés szakára iratkozott be. Karnagy tevékenységét, kórus szervezését Budapesten a II. kerületi Országúti Ferencesek rendházában a háborút követő legnehezebb időben 1945-ben kezdte. A kórus tagjai kezdetben felnőttek és gyermekek voltak, majd külön vált a gyermekkar és zenekar is társult a kórushoz. Első jelentős fellépésük 1947 novemberében volt, és akkor az immáron 150 tagú együtttest Kápisztrán Szent Jánosról nevezte el.

Hamarosan ismertté vált a kiváló együttes, rendszeresen szerepeltek a Magyar Rádióban és a Zeneakadémián. Az ötvenes évek elején egyházi kórus számára e lehetőségek megszűntek, ám megnövekedett a templomi szereplések száma, nemcsak a fővárosban, hanem szerte az országban ahol bemutatták a liturgikus a cappella műveken túl, a többszólamú hangszerkíséretes miséket, kantátákat és oratóriumokat. Tamás Alajos huszonkét esztendő karnagy működése során megszólaltatta a zeneirodalom nagy korszakainak legjelentősebb alkotásait. Mint zeneszerző is sokat alkotott, sajnálatosan korán, ötvenkét esztendősen bekövetkezett haláláig.

Emléke felejthetetlen maradt mindazok számára akik ismerhették. Színes egyénisége, csodálatos pedagógiai tehetsége maga köré vonzott fiatalot, felnőttet egyaránt. Erről tanúskodnak a visszaemlékezések amit tanítványai, énekesei feljegyeztek, a távoli vidékekről érkező emlékező levelek és elismerő kritikák. Mindezt egybegyűjtve, kiegészítve a Zeneszerzői Gyűjteménnyel, tiszteletbeli 1995-ben létrehozták a *Páter Tamás Alajos Alapítványt*. A kottaanyag őrzése és kölcsonzése mellett megszervezték a *pályázati rendszert* gyermek- és felnőtt kórusok, egyházi énekkarok és zenekarok számára hangversenyen való részvételt, így fenntartva, hogy a művek élő kapcsolatba kerülhessenek előadókkal és érdeklődő közönséggel. 1996-ban indították az első pályázatot. Az első évben 8 pályázati anyag érkezett, a második évben már 15, majd évről évre mind több együttes jelentkezett és így ismerkedtek meg mind többen Tamás Alajos műveivel. A nagy körültekintést igénylő szervezés *Kovács Márta* odaadó munkáját dicséri. A beérkezett pályázatokat mindenkor a kibővített kuratórium szakmai zsűrije értékeli és jutalmazza. A zsűri elnöke *Kollár Éva* profeszszor, Liszt-díjas karnagy.

A hangversenyek helye Budapesten a Margit kőrüti Ferences Templomban volt kétévvente, mindig az őszi időszakban. A fővárosi kórusok mellett mindig nagy volt az érdeklődés a vidéki együttesek részéről. Érkeztek nagyobb és kisebb városokból, mint Miskolc, Kazincbarcika, Nyíregyháza, Nagykálló, Debrecen, Tiszaföldvár, Mezőkövesd, Berettyóújfalu, Esztergom, Diósd, Sopron, Pápa, Békéscsaba, Szeged, és Zalaegerszegről éppen a legelső alkalommal.

Az utóbbi években – anyagi okokból – sajnos csökkent az utazási kedv. Legutóbb 2009-ben csak budapesti kórusok szerepeltek. Akkor alakult az elhatározás, hogy vidéki együttest kérnek föl a hangverseny szervezésére és azt segítve-támogatva utazik az Alapítvány – Páter Tamás Alajos egykori misszióját követve – az emlékműsort adó helyszínre. Első jelentkező a zalaszentgyörgyi *Gyertyafény Kórus Alapítvány* volt. Mint magukról vallják:

„A Gyertyafény Kórus már megalakulásának évében szerepelt a Páter Tamás Alajos emlékszoba budapesti avatásán, mint a kiírt pályázat különdíjasa, majd 2003-ban az évi verseny kórustalálkozóján a gyermekkórus kategória helyezettjeként. P.Tamás Alajos művei és a hozzá kapcsolódó élmények kedvesek számukra ezért vállalkoztak a 2011-es emlékhangverseny megszervezésére.”

A zalaegerszegi emlékhangversenyre a környékbeli zalai, egyházzenével foglalkozó kórusokat hívták meg, akik közül öten, de végül négyen vállalták a felkérést. Budapestről meg útra keltek a kuratórium tagjai és néhány lelkes és emlékező tagja az egykori és e néven ma is működő Kapisztrán Kórusnak.

A hangverseny bevezetőjeként, az Alapítvány elnöke *Szilárdi Ferencné* köszöntötte a megjelenteket.

„Tisztelt Ünneplő Közösség!

Barátsággal üdvözöljük Önöket a Páter Tamás Alajos Alapítvány részéről az otthont adó Mindszenty József Általános Iskola Gimnázium és Kollégium kápolnájában. Köszöntjük az iskola részéről megjelenteket, az atyákat, az énekeseket karnagyukkal egyetemben, és külön örömmel a Gyertyafény Kórus Alapítvány résztvevőit.

1996 óta ez a 9. alkalom, hogy az emlékhangverseny megrendezésre kerül, ugyanakkor az első alkalom, hogy vidéken van.

Külön köszönetet mondunk a kuratórium elnökének, *Horváth Zoltán*-nak szívélyes, lendületes, alapos munkájáért, akivel végig kapcsolatban voltunk.

Talán vannak Önök között, akik hallottak már Tamás Gergely Alajos atyáról, *Lojzi Bácsiról*, sőt néhányan talán személyesen is ismerték, esetleg olvastak rövid ismertetést róla.

Mi, akik még élünk nem feledjük varázslatos egyéniségét, azt a hatalmas munkát, és élményt, ahogy bevezetett bennünket az egyházi zene legszebb műveinek megszólaltatásába.

Amatőr énekeseiből és zenészeiből, az általa alapított Kapisztrán Kórus tagjaiból, igényességével, tudásával, fegyelmezett, pontos tanítási módszerével, nem utolsósorban lángoló egyéniségével, humorával a legtöbbet volt képes kihozni egy-egy mű megszólaltatásánál. Ezt a hivatásos zenészek is elismerték. A legkitűnőbb szólóénekesek és zenészek csatlakoztak boldogan, adták tudásuk legjavát egy-egy mű előadásához...

Nemcsak sok-sok tanulás, előadások, de vidám együttlétek, kirándulások szórták szorosabbra az énekesek közötti kapcsolatot... Támogatta is énekeseit a legváltozatosabb módon, kit hangszerral, kit munkalehetőséggel, kit anyagilag, élelemmel, amikor arra szükség volt...

A siker mindenütt kísérte; elismerések, énekeseinek rajongó szeretete, ám mindennek megvolt az ára, így az internálótábor is sorsa lett. – Ott született meg Szent Ferenc himnusza. Ahogy ő mondta, a szenvedés nemcsak mélységből kiáltó zoltárokat, de himnuszeket is teremt...

Ezen a hangversenyen is a köszönet és hála él szívünkben: az évtizedek sikereiért, a fárasztó munkával teli gyönyörű élményekért, a próbák, a kirándulások vidám kacagásáért, az esküvők boldog harangzúgásáért, a keresztelők meghitt hangulatáért, a farsangolások önfeledt öröméért, a sok-sok kegyelmért és erőért a megpróbáltatások idején, és az árván maradás keserves könnyeiért!”

A rendezvény fővédnöke *Dr. Rátkai László* esperes plébános volt, aki mint P. Tamás Alajos egykori tanítványa kedves közvetlen szavakkal köszöntötte a résztvevőket.

A hangversenyen a következő kórusok szerepeltek: elsőként a *zalaszentgyörgyről* érkezett *Gyertyafény Kórus*. Eredetileg egyházi gyermekkórusként alakult meg a plébánián 1997 februárjában. Fennállásának 14 éve alatt sok környékbeli gyermek és fiatal fordult meg a kórus közösségében. Gya-

kori szerepléseik mellet megyei és országos megmérettetéseken is részt vettek, mindenkor szép eredménnyel. 2009 nyarán az időközben felnötté vált kórust újjászervezték, – melyben a kb. húsz alapító tag közül tíz fiatal ma is énekel – tagjaik többnyire középiskolások és egyetemisták. A vegyeskar repertoárja egyaránt gazdagodott egyházi és világi művekkel. Karvezetőjük: *Verő Andrásné Melinda*.

Ünnepre jöttünk, zengett Hans Leo Hassler műve a műsor bevezetőjeként. Azt követte, Esterházy Pál: *Pange lingua*; Bárdos Lajos: *Ó, ékes szép virág*; Szokolay Sándor: *Áldjuk Isten nagy kegyelmét – Faragó Zsuzsanna zongorakíséretével*, befejezésül Tamás Alajos: *Tantum ergo*.

Zrinyi Miklós Gimnázium Vegyeskara. A Gimnáziumban kezdetek óta működik énekkar. Az 1970-es években a nőikar mellett megalakult a vegyeskar, majd a nyolcosztályos képzés bevezetésével a kisgimnazisták kórusa. A kórusokat 1973-óta a gimnázium ének-zene tanára *Farkasné Perlaki Edit* vezette, majd 2009-től *Gyulainé Kiss Gabriella*. Iskolai és egyéb ünnepi megemlékezések gyakori szereplői, de rendszeresen részt vesznek a Keszthelyi Helikon Ünnepeken ahol mindenkor éremmel kitüntetettek. Az intézmény és a város vezetése is értékeli és jutalmazta az iskolában működő kórusok munkáját.

Öröm volt hallani a nagylétszámú gimnáziumi vegyeskart. Szép Ave Maria kánonnal indították szereplésüket. Tamás Alajostól az O memoriale művet adták elő, *Faragó Zsuzsanna* zongorakíséretével. Felszabadult örömmel szolt a Gordon Young: *Alleluja*, és jól zengett Michael Hagermann: *Az Úr jön ha hívom* (121. zsoltár).

Városi Vegyeskar. Zalaegerszegen 1957 szeptemberében a pedagógusok szervezésében alakult meg a „Pedagógusok Művészegyüttese” keretében a kórus, *Pungor Antal* kántortanító vezetésével. 1960-ban önállósodott „Pedagógus kórus” néven. A taglétszám általában ötven-hatvan fő volt, legnagyobbbrészt népdalokat, népdalfeldolgozásokat, magyar szerzők műveit énekeltek. Országos Minősítéseken mindenkor eredményesen részt vettek. 1974-től Dömötör Ilona zeneiskolai tanár, majd azt követően a Zrinyi Miklós Gimnázium tanára vezette a kórust. A repertoár folyamatosan bővült, külföldi zeneszerzők műveiből is tanultak, klasszikus és modern műveket, majd oratóriumokat is énekeltek. 2003 októberétől *Kovács Kata* a karnagyuk, gyakori hazai és külföldi fellépés jellemzi munkájukat, a vegyeskar év végi koncertjei hagyománnyá váltak.

A felnöttkoros jó hangulatát bizonyítandó Tamás Alajos világi művei közül a vidám Jászberényi boros nótát adta elő, ezt követte a korál részlet a Nándorfehérvár oratóriumból. Igényes felkészültségüket Kocsár Miklós: *Négy Mária* ének Esterházy Pál emlékére c. művével mutatták be. Zongorán kísért: *Szöllősi Judit*.

Canterina Kamarakórus. A Pálóczy Horváth Ádám Zeneiskola magán-ének tanára, *Dormán Tiborné* alapította a kórust 1992-ben, tanítványaiból, énektanárokból, zenekedvelő fiatalokból. Tíz év múlva *Déczy-Paál Enikő*

vette át a kórus vezetését. Zongorakísérőjük: *Kovács Ottilia*. A kórus rendszeresen szerepel ünnepi hangversenyeken, jótékonysági hangversenyen, részt vettek 2006-ban a Kodály Kórustalálkozózn. Külföldi utak is színeztik a kórus életét, és négy önálló CD-t jelentettek már meg.

A képzett hangú énekesek kamarakórusa igényes művet, Orbán György: VI. mise, Kyrie, Gloria, Agnus Dei tételeit adta elő, egységesen szépen megformált előadásban. Tamás Alajos: Szeretet himnuszával zárták műsorukat.

A kórusok bemutatását és a műsort *Pölöskei Ildikó* ismertette. A kórusok előadása közben két igen szép verset adott elő – *Rónay László*: Köszöntő-könyörgés; majd *Szabó Miklós*: Alajos atya passiót vezényel. – A hangverseny befejező részét, a közös ének jelentette, a színpadra vonuló *Összkar* szólaltatta meg Tamás Gergely Alajos Nándorfehérvár 1456 c. oratóriumából a *Hunyadi, bízzál!* c. korált. A hagyományokhoz hűen, mint minden eddigi Emlékhangversenyen a kórushoz a közönség is csatlakozott, és zengett az ének mint egykoron a szerző- a lánglelkű karnagy vezényletével.

A Páter Tamás Alajos Alapítvány vezetősége, őszinte köszönettel búcsúzott a méltó módon rendezett hangverseny végén a Zalaegerszezen ott-hont adó iskola vezetőitől, a szervezőktől és közreműködőktől, további sok sikert kívánva.

A Budapestről érkezett Alapítvány egyúttal kifejezhette örömét, hogy jelentkező lévén, már tervezhetik az ország egyik másik városában a következő 10-ik Emlékhangverseny programját. Tovább élhet a hagyományörzés nemes szándéka: a zenei értékek és emlékek továbbadása a felnövekvő generációban is minél szélesebb körben.

Márkusné Natter-Nád Klára

Zene a Pannónia Sacrában

„A zene célja nem az, hogy ítéletet mondjunk róla, hanem, hogy táplálkozzunk vele. A zene lelki táplálék és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele: lelki vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, melyekbe csak a zene világít be.” – írja 1944-ben Kodály Zoltán

1998 szeptemberében első alkalommal léptem be nagymamaként a Városmajori templomba a Pannónia Sacra tanévnitő Veni Sancte-jára. Elbűvölt a gyerekek bevonulása alatt a folyamatosan hangzó, hangszerekkel kísért énekek bensőséges érzéseket indító hangulata. Az éneklésbe lassan mindenki bekapcsolódott, és a hangzás egy nagy crescendo-val ért véget, amikor az új kis első osztályosok is helyükre ültek. Ez az élmény kísér azóta is az iskolamisék, tanévnitők és zárók alkalmával, immár 13

éve. A zene hatása alól –ha kicsit is nyitott a szívünk – nem tudjuk kivonni magunkat. A Pannonia Sacra tanulói így indulnak az iskolai életnek 6 évesen, s a lelkük már a muzsika rabságába kerül.

Miért is fontos ez a hatás? Talán többen túlzottnak ítélik Kodály szerint a zenei nevelést 9 hónappal a gyerek születése előtt kell kezdeni. Ha kicsit elgondolkodunk, rá kell jönnünk ennek a gondolatnak az igazságára. Tény, hogy a zene a legmélyebbre ható művészeti ág. Valójában már a kis születendő élet átveszi az anya ritmusát, érzékeli a dallam rezonálását. Ilyen korán és ilyen mélyen kapcsolatba kerülni más művészetekkel lehetetlen. Ez a kezdet azonban folytatódik az iskolai élet mindennapjaiban. Reggelente csengetésre megkezdődik a szilencium, amikor az élen furulyázó gyerekeket libasorban követik az iskola diákjai, gyülekezvén reggeli közös imára. Fegyelmezetlenség nincs, a zene maga fegyelmez. A napi indulás kellemes hangulata adott.

A Pannonia Sacra „csak” egy zenetagozat nélküli általános iskola, mégis fontosabb szerepet kap a zene, mint más iskolában. Főszereplők természetesen *Gyuri bácsi* és *Andrea néni* voltak. Hála az ő lelkes, fáradtságot nem ismerő igyekezetüknek. Az ő munkájuk átörökítése, illetve folytatása remélhetőleg hosszú éveken át megőrzi az eddigi hagyományokat. A tanító nénik ugyancsak kiveszik részüket a nevelés eme területén. Maguk is beállnak a gyerekek közé, vezetésükkel kis együttesek alakulnak. A tanulók igen nagy arányban látogatják a zeneiskolai órákat is, így a negyedik év végére kellemes kis hangversennyel tudják megörvendeztetni szüleiket és a hallgatóságot. Az együttes éneklés, zenélés közösségformáló erején kívül megismerik egymás egyéb oldalú képességeit és megtanulnak örülni társaik sikerének.

Nagy szerepet kap a magyar zenei anyanyelv, a népdalok tanulása, amelyet a néptánc még élvezetesebbé tesz. Egy-egy osztályműsor gyakorlati valamelyik tájról való táncos koreográfiával záródik, betetőzve a már amúgy is nagyszerű hangulatot.

A tanév végének közeledtével csaknem minden esztendőben egy nagyszabású ünnepi hangverseny alkalmával adnak számot az iskola diákjai az évben elért eredményeikről. A helyszínek között szerepelt a Zeneakadémia nagyterme és a Szt. István Bazilika is. Az ünnep hangulatát emelendő a tanulókön kívül volt diákok, tanárok, a művészeti életben tevékenykedő szülők is közreműködtek. Az iskolai kórust és zenekart lelkes szülői gárda bővítette a záró számoknál.

Az iskola 20 esztendő, csaknem egy emberöltő alakította hagyományait. Szép és nemes célok vezérlik, igyekezete a kodályi útra mutat. Az ő gondolata: „Az iskolában úgy kellene tanítani az éneket és zenét, hogy ne gyötrelmem, hanem gyönyörűség legyen a tanulónak, s egész életére beleoltsa a nemesebb zene szomját. Sokszor egyetlen élmény egész életre megnyitja a fiatal lelket a zenének. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni: ezt megszerezni az iskola kötelessége.”

Nagy örömünkre szolgál, hogy már öt unokánk látogathatta ezt az intézményt. Bár a Pannonia Sacra sem tehet tantervébe több énekórát, mert az még Kodály óta megoldatlan, de azt a kis lehetőséget is követendő módon kihasználja. Bár több gyereknek lenne lehetősége olyan iskolába járni, ahol felismerik és teljesítik ezt a lélekemelő kötelességet! Aki énekel, az boldogabb ember. A dalban kifejezheti örömét, bánatát, boldogsága átsugárzik környezetére is. Ne feledjük: csak boldog gyerekekből lesznek boldog felnőttek és belőlük lehet boldog ország.

További sikereket a boldog gyerekek nevelésében, Isten éltesse sok-sok évig a felnőtt korba lépett iskolát!

Somorjai Paula

Tarhosi példa – újra hasznosításra

Béres Károly, a ceglédi Állami Zeneiskola hosszú évtizedekig szolgáló kitűnő igazgatója – egy tavaly tőle hozzám került dokumentum szerint – már 1985-ben kollégái figyelmébe ajánlotta az 1946-ban alapított és 1954-ben sajnálatosan megszüntetett, ám hajdani diákjai és áttételes hatása révén zenei életünkben máig jelenlévő iskola zenei képességvizsgálati eljárásának ismertetését. Az Országos ének és zenei szakirányú líceum és tanítóképző-intézet és a vele kapcsolatos ének és zenei gyakorló általános iskola a magyar vallás- és közoktatási miniszter 116.453/1946. IV. sz. rendelete alapján kezdte meg működését Békés községben 1946. szeptember 1-jei hatállyal.

A Békéstarhos intézet első tájékoztatójában (kelt 1946. november 13-án) olvasható rendelet-idézet szinte Kodályék népdalgyjűjtőként szerzett tapasztalatából fakadt álom megvalósulása felé tett lépésként mutatja be az alakuló intézmény céljait. A *Bartók emlékezete* című írásban (1955) olvashatjuk: „...látva a falu népét, az ott kallódó sok tehetséget és friss életerőt, feltetszett előttünk egy a népből újjászületett, művelt Magyarország képe.”

A tanuló-toborzásra kiadott tájékoztató szerint a gyakorló általános iskola feladata:

„A magyar, elsősorban paraszti származású, kiváló ének és zenei tehetségű tanulók egységes, alapvető, nemzeti műveltséghez juttatása, ezek mellett az ének és zenei képességük kifejlesztése és előkészítésük az ének és zenei szakirányú líceumban, illetve tanítóképző-intézetben való továbbtanulásra.”

„A líceum és tanítóképző-intézet feladata a magyar, elsősorban paraszti származású, kiváló ének és zenei tehetségű tanulóknak nemzeti szellemben erkölcsös polgárrá nevelése, általános gyakorlati irányú műveltség megadása, a családi és általános iskolai gyermekneveléshez és tanításhoz

szükséges alapismeretek elsajátítása; előkészítés a magasabb ének és zenei szaktanulmányokra, valamint a magyar nép-ének és zenei művelésben való közreműködésre.”

(Emlékeztetőül: az 1950-es évek végéig a tanítóképzés középfokú intézetekben folyt, megtoldva egy iskolai gyakorlóévvvel.)

Hogy a megfelelő, szakirányú képzésre alkalmas növendékeket kiválaszt-hassák a jelentkezők közül zenei képességvizsgálatot vezettek be. A korabeli jegyzőkönyv szerint 1947. január 3-án tartották az első felvételi vizsgát. Már a fenti idézetekből is kitűnhetett, hogy nem vártak (nem is várhattak) el előzetes zenei tanulmányokat, csak a zenei képességeket, s nem az elsajátított készségeket akarták mérni a vizsgálati eljárásban. Ez volt az a hajdani iskolából megörökölt, felfrissítésre érdemesnek tartott nyolc pontból álló feladatsor, amelyet Béres Károly 26 évvel ezelőtt tanártársai figyelmébe ajánlott, s amelyről két éve a kecskeméti Népzenei Találkozón tartott előadásában is szólt. (Közbevetőleg megjegyezzük: egy 35 éve megjelent könyv már-már régiségnek számít. Nem csoda, ha az alább bemutatandó dokumentumért nem lapozzuk fel „csak úgy” Csende Béla Békés-Tarhos című, Békés Város Tanácsa által 1976-ban kiadott könyvének^{34-35.} oldalát...)

Úgy vélem, ma is hasznosítható elemeket tartalmaz a „képességvizsgálati eljárás”, ezért osztom meg az olvasókkal. Olyan „gyakorlatokról” van szó, amelyek még ma is, akár a készségfejlesztésben is hasznosíthatók. Íme:

I. A gépies tanulás képességének vizsgálata. Diktált 3x kettős, vagy háromszor hármas betű és számcsoportok ismétlése (pl.: cf, kg, kmg, vagy 38-95-13)

II. A felfogóképesség vizsgálata. Verssorok, vagy könnyen megjegyezhető – lehetőleg népi – dallamok elismétlése. Irányadó az elismételt verssorok, illetőleg dallamok mennyisége. Ha zene, csak dallamok.

III. A ritmusérzék vizsgálata. Kopogtatott ritmusképletek elismétlése. (A ritmusok a népdal ritmusvonalát ne haladják túl.)

IV. A kézügyesség vizsgálata. A második, a harmadik, negyedik és ötödik ujj folyamatos tempóban, majd diktált sorrendben összeüt a hüvelykujjal. Fekvő ujjakból a második, negyedik, stb. ujj felemelése, a többi ujj fekvé marad.

V. Az emlékezőképesség vizsgálata. A gépies (I.) és értelmes (II.) tanulás képességének megállapítására fentebb szolgált szám, illetve verssorok és dallamok emlékezetből való felidézése. (Irányadó a megjegyzett anyag mennyisége.)

VI. A hallás vizsgálata. a) Énekelt, vagy hangszeren lejátszott c¹ és c² közötti hangok éneklése »lá«-val. b) Hangszeren megütött akkordokból egy hang kiéneklése. c) Magasabb és mélyebb hangok megkülönböztetése. d) Rövid, 2, 3, 4, stb. hangnyi motívumok utánéneklése. (Mennyit bír?)

VII. *Hangjegy utáni éneklés* (hangsorjátszás).

VIII. *Az előadási érzék vizsgálata.* a) Egy mondatot, illetve fogalmat (pl. »muzsika szól«) mondja ki a növendék felkiáltva, kérdezve, vígan, ujjongva, bánatosan, csodálkozva, elragadtatva, hangosan, figyelve, távolról hallgatva stb. b) Egy zenei motívumot a növendék énekeljen el erélyesen, tréfásan, magasztosan, bánatosan, kecsesen, büszkén, régiesen, ujjongva stb.

Aligha kell bizonygatni, hogy az egyszerű (egyszerű?) feladatok milyen jól körüljárják a közvetlenül zenei és a jó zenésszé váláshoz szükséges egyéb készségek alapvető köreit. A fent említett, előtanulmányokat nem igénylő vizsgálati szempontok köréből talán csak a VII. pont lóg ki, amely többféleképpen értelmezhető, s némi magyarázatra szorulna. Különösen figyelemre méltónak érzek három, ma aligha szokásos vizsgálati szempontot, illetve módot: a manuális feladatot (IV.), amely persze nemcsak a kézügyességet, de a figyelmet, a gyors felfogást is teszti, a memória-próbát (V.) és az előadói (mondhatni: színészi) érzék (VIII.) „feltérképezését”, amely ugyanakkor az egyéniség színeit és rugalmasságát is kutatja. Mindehhez ma talán csak a kreativitás valamilyen „bemérése” lenne kívánatos.

Ittzés Mihály

Barangolás a Balaton-felvidéken

Nyár elején a Kodály Társaság *Szabolcs–Szatmár–Bereg megyei* tagcsoportjának tagjaival újra hazai barangolásra indultunk, ezúttal Göcsejbe. Előtte a fővárosban is tiszteletünket tettük nemzeti kultúránk olyan nagyjainak emlékhelyénél, mint Liszt Ferenc és Bartók Béla, majd a Balaton-felvidéken Deák Ferenc, a Festetics család és végül Martonvásáron, Beethoven emlékének adózva.

Első állomásunk Budapesten a Csalán utca volt. A Gugger hegyen a Csalán utcában található emlékházban a vén diófa alatt álló Bartók szobor (Varga Imre alkotása) szinte házigazdaként köszöntött és fogadott bennünket. Szilágyi János és Bulla Eszter vendéglátó szívességgel vezetett bennünket végig a máig is inkább otthonnak tűnő múzeumban. A személyes használati tárgyak mellett bemutatták a kiváló akusztikájú hangversenytermet, ahol a Kékszakállúra emlékeztető gobelin díszíti a falat, egészen különös hangulatot teremtve. A fenti szobában meghatódva néztük Bartók „komponáló” zongoráját, s szinte lábujjhegyen mentünk le a lépcsőn, hogy ne zavarjuk az itt, Magyarországon utoljára csendet és nyugalmat kereső zeneköltő emlékét.

A Vörösmarty utcában szintén értő idegenvezető mutatta meg Liszt Ferenc pesti tartózkodásának színhelyét. Csoportunkból egyesekben a régi zeneakadémia termei még diákkori emlékeket is idézhettek. Az emléktáblánál koszorút helyeztünk el és örömmel üdvözlöttük az újból hozánk csatlakozó, immár állandó kísérőnket, Kóka Rozáliát (népdal és népmese gyűjtő, a Népművészet Mestere, a magyar néphagyomány jeles képviselője).

Innen már egyenesen Hévízre tartottunk köszöntve a Balatont – ami Egry József szerint nem más, mint a „természet örömkönnye” – Az örömben most is sűrűn könnyező természet zivatarokkal tisztára mosott, de megérkezésünkkel már mosolygó tájjal fogadott bennünket. – A Panónia Hotelben elfogyasztott vacsora után elsétáltunk a fürdőkulturájáról méltán híres tó csodálatos parkjába és elcsodálkoztunk a „hírességek falánál”, hogy a gyógyhatású termásvíz köré épült város felemelkedéséért mennyi híres ember fáradozott. Majd a szállodába visszatérve Kóka Rozália izes, kedves stílusában előadott meséiben gyönyörködhattunk. Bemutatta legutóbb kiadott könyveit is. A 2010-es kiadású interjúkötetében egyik nyíregyházi tagtársunk édesanyjának (azóta sajnos eltávozott) megható és példaértékű sorsáról is írt.

A következő napon a Festetics kastély termeit és gyönyörű, évszázados parkját bejárva megcsodáltuk, hogy a XVIII. század közepén Keszthelyen megtelepedő, gazdaságot fejlesztő, tudományt, irodalmat, művészeteket és művelődést segítő család pazar egykori otthona azóta is jeles kulturális központ. Dr. Czoma László a kastélyt bemutató ajánlásában kiemelte – s igazat kell neki adnunk – hogy az egykor itt élt főurak, építészek, írók, költők, zeneszerzők, művészek, gazdasági szakírók, tudós papok és az értékeket ápoló egyszerű emberek utódai ma is híven őrzik, fejlesztik az elődök által létrehozott kultúrártékeket.

Szigligetre érve a társaság kedves barátja, Zsiray Ilona (Tapolca és Környéke Kistérség Többcélú Társulásának terület – és vidékfejlesztési menedzsere, rendszerszervező mérnök) jóvoltából a polgármester fogadott, bemutatva a régi „Sziget” nevezetességeit, az egykori Eszterházy kastélyt (ma alkotóház), a 242 m magasban álló várat, az Óvár oldalán elterülő „Királyné szoknyáját”, az ősi templomot, stb. A tikkasztó meleg dacára felzarándokoltunk a 730 éves, a történelem folyamán sokat szenvedett és sokszor gazdát cserélt várba, ahonnan gyönyörű kilátás nyílt a vidékre.

A hőség ellen igazi enyhet adó valamikori várpince boltozatban, ahol ma várkapornát rendeztek be még dalra is fakadtunk, a hely szelleméhez illően ki-ki a saját egyházi énekeit énekelve egymás után. Szállásunkra visszatérve a napunk hévízi fürdőzéssel zárult.

Másnap a környék történetét és különösen a „haza bölcsét” igazán ismerő „Deák kutató” csatlakozott hozzánk Dr. Szinku Mihály zalatárnoki állatorvos személyében, aki sok kedves, a nagy politikushoz fűződő történetet mesélt nekünk. Többek között kiemelte, hogy ugyanúgy, mint Homérosz bölcsőjéért vagy Petőfi szülőhelyéért, több város versengett Deák Ferencért is, így a „haza bölcsét” egyaránt magáénak vallja Söjtör, Zalatárnok és Kehidakustány is. Ezt követően Zsiray Ilinél pincészeren voltunk, ahol terített asztal és a Balaton-felvidék jóízű borai vártak bennünket. Természetesen rögtönzött „szabadtéri hangversennyel” háláltuk meg a vendéglátást, ahol is elnökünk, Joób Árpád járt elől jó példával lelkesen vezetve az éneklést. Majd egy zalatárnoki Deák Ferenc emlékhelyen raktuk le az otthonról hozott virágkoszorút.

Kirándulásunk utolsó napjára is maradt még néhány nevezetes látnivaló. Megbizonyosodtunk róla, hogy nem csak az ember művelte szőlőhegyek, de a természet alkotta kőhegyek is igen-igen érdekesek. Szentbékálla mellett a Káli-medence nyugati peremén helyezkedik el az ún. Köves-hegy. A bazalthegyekre jellemző bazaltorgonák az évezredek alatt itt teljesen lepusztultak. Lenyűgöző látvány volt, ahogy egész hegyoldalt borít be a kő, ahol semmiféle növényzet nem tud gyökeret verni.

Dunántúli, Balaton-felvidéki kirándulásunkat Martonvásáron fejeztük be. Az idő hűvösre fordult, a Beethoven emlékének szánt koszorút az emlékmúzeumban helyeztük el.

Végezetül hálással kell megemlítenünk Belinszky Etelkának a nevét, akinek az egész jól szervezett kirándulást köszönhetjük. Reméljük kiváló szervezőkedve jövőre is kitart! Szeretnénk 2012-ben is bejárni a hazai kultúra ismert és rejtett ösvényeit.

Ági Anikó

A „Choral Crossroads 2011” kórusfesztivál Cipruson

Az arab és az európai kórusok útjai Limasszolban, Ciprus szigetén találkoztak, hogy saját képükre formáltan hidakat építsenek a mindannyiunkat összekötő folyóra, a zenére. Az építőbrigád ciprusi, egyiptomi, észtek, görög, jordániai, libanoni, magyar és szerb nemzetiségű, lelkes, nyitott fiatalokból és tapasztalt vezetőikből állt.

A találkozó szervezője az „Epilogi” nevű ciprusi szervezet, amely az *Europa Cantat* tagszervezeteként, önállóan kezdeményezte és vállalta, hogy sajátos földrajzi elhelyezkedése okán és sokszínű kulturális kapcsolatai alapján összehozza négy nap erejéig az arab és az európai kórusvilág szereplőit.

A felhívás vonzónak találtatott, hiszen megközelítőleg 400 főt mozgott meg az európai és az arab térségben. Mindannyian készültek arra, hogy megmutassanak valamit önmagukból, saját zenei kultúrájukból, mégis kíváncsian lesve a többieket, hogy kik ők és mit hoztak, milyen produkcióval érkeztek. Magyarországot a *Pécsi Bartók Béla Leánykar* képviselte, mely elsősorban a Kodály Zoltán Gimnázium ének-zene tagozatos diákjaiból áll. Már a megjelenés sokat elárult a kórusokról. A magyar lányok különböző színű, feliratos pólót viseltek, az észtek „egyenpólóban” és kalapban érkeztek a regisztrációhoz, amelyet spontán taps kísért a már ott lévők részéről. Az ismerkedés első helyszínei a műhelyek voltak. Minden kórusvezető vállalt feladatot, testhez illőt, amely támogatta a mondánivalóját és azt, amit meg szeretett volna mutatni hazájából. *Kertész Attila*, Liszt-díjas karnagy a Kodály műhely rendezését vállalta magára, ahol az Esti dal nőikari változatát és a Négy olasz madrigálból az elsőt tanította meg a résztvevőknek. Nagy öröm volt megtapasztalni a lelkesedést, ame-

lyet a ciprusi, görög és szerb lányok tanúsítottak a Kodály műhely munkája során, amely kétszer két órás foglalkozás keretében színpadkész szintre hozta a két darabot. A külföldi énekesek kiegészítve a Pécsi Bartók Béla Leánykart, a műhely alapkórusát, nagy sikert könyvelhettek el a gálaesten megszólaltatott Kodály művekkel. A görög kórusirodalom nőikari műveiből válogatott *Kostis Konstantaras* görög karnagy az általa dirigált zenei műhely során, amely szintén színpadra lépett a gálaesten. A szervezők nemcsak a kórusok számára, hanem szinte minden kóruséletben résztvevő, szimpatizáns célcsoport számára kínáltak programot. A kóruszenét elsősorban hallgatni szeretők két esti koncerten keresztül nyerhettek betekintést a fellépők egyenként 20 perces repertoárjába, valamint a gálakoncerten a négy együtt töltött nap eredményeként előálló összkari produkcióba. A kórusvezetők, a kórusmenedzserek és szervezők a szakmai műhelyek keretében kedvükre válogathattak kollégáik továbbképzéseiből. A szakmai programokat olyan – európaiak számára különösen izgalmas – előadások színesítették, amelyek az arab világ zenei szemléletébe engedtek betekintést. Ilyenek voltak: „A kórus fogalma az arab kultúrában” *Dr. Mona Hafez* egyiptomi karnagynő előadása, valamint *Sakher Hattar* (Jordánia) műhelye, amely az arab hangszeres zene világáról és annak elméleti hátteréről szólt. A libanoni népzénéről szóló műhely is érdekes választás volt, hiszen egy teljesen új hangzásvilágba kalauzolta el a hallgatóságot. Az arab kóristák és vezetőik számára ugyanilyen szíves választék állt rendelkezésre az európai kóruskultúra megismerésére.

A szakmai munka fontos részét képezték azok a beszélgetések, amelyek a karnagyközött, valamint a kórusdiplomácia képviselői, a kóruskultúra szervezők körében zajlottak formális és informális módon egyaránt. Így derült fény azokra a nehézségekre, amelyek még mind a mai napig nehezítik az arab és az európai világ közötti párbeszédet. Említésre került többek között, hogy az arab országokból érkezők számára vízumkényszer van érvényben, amelyre három hónapot kellett várnia még a vezetőknek is.

Az Európai Kóruszövetség elnökhelyettese, *Móczár Gábor*, aki a „Choral Crossroads 2011” fesztiválon mindvégig jelen volt, elismerő szavakkal méltatta a szervezés és a találkozó színvonalát. Beszélgetésünk során a fesztivál előkészületeiről, valamint a szervezésben tapasztalt érdekességekről kérdeztem. Elmondása szerint jelentős körülménynek számított, hogy az arab és európai kultúra ilyen jellegű közelítése ez idáig egyedülálló kezdeményezés Európában. Mivel az arab kultúrában a kóruséneklés nem ugyanazt jelenti, mint Európában, ahhoz, hogy az arab kórusokat ide lehessen hozni Ciprusra, szükség volt az Epilogi múltbeli kulturális kapcsolataira és olyan nyitott, világot járt karnagyokra, akik a jelenlévő kórusokat vezették. *Dr. Mona Hafez* (Egyiptom) például Magyarországon is folytatott tanulmányokat. Az egyházak egyetemes jellege is szerepet játszhatott abban, hogy a libanoni Holy Spirit kórust a fesztivál részeseiként üdvözölhetjük; vezetőjük a maronita rend tagja. A másik

libanoni kórusal kapcsolatban kuriózumként említhető, hogy ők számos kórusművet íratnak maguknak, megrendelésre. Olyan művekkel kísérleteznek, amelyek ötvözik az arab dallamvilágot az európaival. A megjelenésükből is látszik, hogy biztos anyagi háttérrel, komoly szponzorokkal rendelkeznek és marketing tevékenységük is jelentős, több CD-t jelentettek már meg. Sajátos szint vitt a koncertekbe az arab kórusoknál fellelhető népi hangszeres kíséret. A találkozó egyik főszereplője a ciprusi karnagy-nő *Angelina Nicolaidou-Spanou* volt, aki Debrecenben diplomázott és nagyon jól beszél magyarul. A dinamikus kórusvezető négy kórust dirigál helyben, amelyből kettőt megismerhettünk a fesztivál során. Angelina magára vállalta a feladatot, hogy a fesztivál gálaestjén 400 énekesel előadja a „We are bridges” összkari produkciót, amely *Steve Dobrogosz* zeneszerző/zongoraművész erre az alkalomra komponált művének ősbemutatója is volt egyben. A kórustalálkozó abban a megtiszteltetésben részesült, hogy az ősbemutatón a darabot zongorán maga a zeneszerző kísérte. A zeneszerzővel folytatott beszélgetésem során fény derült arra, hogy a műnek nemcsak a dallamát, hanem a szövegét is Steve Dobrogosz szerzte. Állítása szerint ez utóbbi sokkal nehezebb volt, hiszen 29 nyelven szólal meg az üzenet, hogy mi mindannyian hidak vagyunk, amelynek egyenként megvalósított ritmikai beillesztése tartogatta az igazi nagy kihívásokat a zeneszerző számára. A zeneszerző lengyel származású amerikai, aki több évtizede Svédországban él családjával. Cipruson már korábban is dolgozott Angelinával. Ennek is köszönhető, hogy a ciprusi közönség nagy kedvencévé váltak művei és a szervezők őt kérték fel a fesztivál himnusz megkomponálására. A „We are bridges” beteljesítette küldetését, ugyanis hatalmas sikert aratott mind a kórusok, mind a közönség körében. A „We are bridges” valóban egyedüli közös nyelvvé, kulturális híddá alakult át a kóristák között, ugyanis ez volt az egyetlen mű, amelyet kivétel nélkül mindannyian meg tudtak szólaltatni, így többször is elhangzott az este folyamán a tengerre néző kb. 2,5 ezer éves amfiteátrumban, Kou-
rionban.

A ciprusi kultúra római korig visszanyúló emlékei közül volt alkalomunk többet is meglátogatni, így nemcsak a kellemesen meleg tengert, de a páratlan szépségű tájat és a kivételesen jó állapotban megőrzött régészeti lelőhelyeket is élvezhettük. Kirándulásunk során Aphrodité sziklájához is elzarándokoltunk és habár az örök szépséget nem is nyertük el, életre szóló élményt minden bizonnyal mindannyian kaptunk Ciprustól, a zene erejétől, a közös nyelvünktől, ami összekovácsolt bennünket, távoliakat, kiknek útjai pontosan ebben a kereszteződésben értek össze, 2011 gyönyörű napsütéses szeptemberében.

Gungl Rita

Zenei Világnap Olaszországban

A Coro la Pineta di Costa Volpino meghívására utaztunk az Alpok lábánál lévő festői helyszínre, mely a Lago d'Isèo (Sebino) partján fekvő *Lovere* városában működik. A tó is különlegesnek számít Európában, mert egyedülálló módon a közepén egy hegy található. Az első koncertet a közeli *Pisogne* város *Pieve S. Maria in Silvis* templomában adtuk. Mehettünk volna hajón is – mint délelőtt tettük felfedezvén a XV. századi műemlékekkel is büszkélkedő városkát – bár melyik olasz városban nincs ilyen – este busszal kanyarogtunk oda. Nagy meglepetést jelentett a helyszín, mert ezt a délelőtti séta során legalábbis jómagam nem találtam meg. A középkori falfreskó maradványok Szent Sebestyén vértanúságától kezdve az Utolsó vacsoráig sok szép részlettel szolgáltak, az amúgy barokkosított templomban.

Előttünk két kórus énekelt a *Corale San Gregorio di Toline* és a meghívó fél, műsor választásuk inkább a régmúlt dalárda hagyományokat idézte. Egy amúgy olasz idegenvezető kórustársunk hathatós közreműködésével olaszul ismertettük programunkat – a gregorián, Pitoni, Kodály, Bartók, Bárdos, Kocsár művek mellett *Banchieri Tre villanella* – ját olaszul is elénekeltük. Ez amolyan helyi szokás, hogy minden művet részletesen elmagyaráznak a közönségnek, ennek legnagyobb hátránya az, hogy az este 9-kor kezdődő hangverseny jól elhúzódik az éjszakába. Magam felolvastam szintén olaszul *Yehudi Menuhin* 1976-ban megírt üzenetét, tekintettel arra a tényre, hogy ők ezt a vonzatát október elsejének nem

ismerték. A hangversenyt közös számmal zártuk – Giardini: Viva tutte le vezzose, ebben négy férj/útitárs is erősítette a helyi férfikart. A vezénylest udvariasan rám bízta, azonban az első beintéskor elhűlt bennem a vér, mert kiderült fordítva állnak – így „tükörben” kellett vezényelni, őket már megbolygatni nem lehetett – túléltük, sőt „bis” is volt. A kölcsönös köszöntések és ajándék váltások után megvendégelték bennünket – jó hangulatban éjfél körül értünk vissza szállásunkra.

Másnap délelőtt *Bergamóba* látogattunk, a túl csodás idő – 28 fok- ellenére hősiezen kerestük fel a Colleoni, Donizetti és egyéb lenyűgöző közép-kori műemlékeket. Este egy másik közeli helységben adtunk koncertet Gianicoban a S. Michele Arcangelo kellemesen barokk, ámde igen visszhangos templomában. Itt a Coro Voci del Lago di Lovere kezdte a koncertet. Ókulva az előző napi hosszúra nyúlt estéből műsorunkat egy kis húzással adtuk elő. Itt is volt közös szám, azt az előző napi hangversen után kaptam meg, aznap tanultuk a buszban – éljen a Kodály módszer és még a sofőrök is kibírták! Itt is eszem-iszom volt a vége és a két kórus még jókedvű éneklésekkel tetőzte be a kedélyes estét. Ezen a napon sem kerülünk hamarabb ágyba! A visszautazást megelőző pihenőnapon még ellátogattunk a Garda tó partjának talán leghíresebb városkájába *Sirmionéba*, a délutánt pedig *Veronában* töltöttük. Mindkét koncert olasz résztvevői avval a reménnyel búcsúztak, hogy lesz folytatása a közös éneklésnek mi pedig abban reménykedünk, hogy minden kórustagunk velünk tarthat majd legközelebb!

B. Horváth Andrea

A Nemzetközi Kodály Társaság (IKS) 20. Szimpóziuma

Ausztráliában *Brisbane*, a gyönyörű fekvésű, elegáns világváros adott otthont 2011-ben az IKS soron következő szimpóziumának. A Queensland Zenei Konzervatórium és a Cuskelly Zenei Főiskola a nemzetközi társasággal együttműködve szervezte meg a jelentős eseményt.

A Kodály Zoltán zenei, pedagógiai útmutatását követő zenetanárok, karnagyok, népzenevel foglalkozó kutatók és előadók kétévenként rendezett nemzetközi találkozásán a világ különböző tájáról érkező szakemberek adják át, cserélik ki tapasztalataikat.

A Társaság megalakulása (1975) óta Ausztrália fontos szerepet játszik Kodály Zoltán munkásságának megismertetésében, terjesztésében. A '60-as évek végétől erről a távoli kontinensről is jöttek Magyarországra, a Zeneakadémiára tanulni olyan pedagógusok, akik felismerték és hazájukban is alkalmazni kívánták a Kodály Zoltán elgondolása szerint hazánkban

folyó zeneoktatás nagyszerű eredményeit. Itt tanult Szőnyi Erzsébet tanárnőnél az első külföldi csoportok egyikében Deanna Hoermann, aki az IKS első elnöke lett, később pedig Judy Johnson, aki alelnökként szolgált a Társaság célkitűzéseit. Az ő követője Dr. James Cuskelly, aki napjainkban nemzeti és nemzetközi fórumokon folytatja a megkezdett, gyümölcsöző munkát.

Ausztrália különböző városai már harmadik alkalommal köszöntötték a Társaság érdeklődő tagságát: Sydney 1979-ben, New Castle 2003-ban és Brisbane 2011-ben. Helybeli elhivatott muzikusok és zenepedagógusok szervezték 44 előadó szerepeltetésével a négy napon át tartó változatos programot. Összefogásuk nagyszerű eredményeként a résztvevők élményt adó bemutató tanításokat, előadásokat, interaktív műhelyfoglalkozásokat, hangversenyeket láthattak-hallhattak.

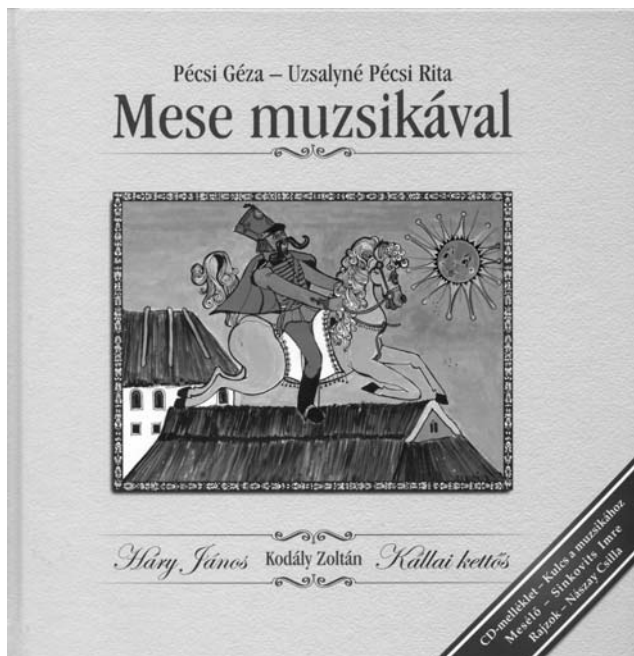
A sok említésre érdemes alkalom közül kiemelem Banchieri: Il Festino című madrigálkomédiájának igen muzikális, stílusos, magával ragadó előadását, amelyet a *Csernyik Réka* vezette Sola Voce együttes tagjai énekeltek. A fiatal karnagy az ELTÉ-n, majd a Zeneakadémián szerzett diplomát, és 2004-től a Queensland Egyetemen tanított 2010-ig. Együttesével nemzetközi kórusversenyek (Neuchatel, Pardubice) első helyezetteje, nagydíjasa.

A szimpóziumot megelőzően zajlott a Nemzetközi Kodály Társaság vezetőségének tisztújító szavazása. Az eredmény kihirdetésére az ülésszak utolsó napján, közgyűlés alkalmával került sor. *Gilbert De Greeve*, az antverpeni Királyi Zeneakadémia Professor Emeritusa három cikluson át volt elnöke. Mandátumának befejeztével elköszönt, de a vezetőségnek a „Board-nak, mint Past President” továbbra is „Elköszönő Elnökként” tagja marad. Ugyancsak tagja marad az IKS kuratóriumi elnökségének, melynek 12 éven át volt alelnöke. A hét nemzetet képviselő vezetőség és a tagság elismerését és köszönetét fejezte ki Gilbert De Greeve odaadó munkájáért.

Az újonnan megválasztott elnök *Michalis Patseas*, a Görög Kodály Intézet igazgatója, akit a kecskeméti Kodály Zenepedagógiai Intézetben szerzett tudás és tapasztalat erősített meg hivatásában. Mint alelnöktől, elköszöntünk Dr. Jerry L. Jaccard-tól, kinek helyébe Dr. James Cuskelly lépett. A vezetőségbe, a további két évig szolgáló tagok mellé Ardelle Ries kanadai, és Chantal Bigot-Testaz francia zenepedagógusokat választotta a tagság. *Vandulek Lili* a Kodály Múzeum eddigi vezetője és az IKS ügyvezető titkára munkatársainak és a tagságnak egyhangú elismerése mellett nyugdíjba vonult, akit *Bodacz-Nagy Boróka* követ az ügyvezető titkári poszton.

Köszönet és elismerés a 20. szimpózium szervezőinek, és várakozással telve készülünk a 21. Nemzetközi Kodály Szimpóziumra, Kecskemétre.

Hartyányi Judit
az IKS magyar alelnöke

Mesés kulcs muzsikához

Az öt vonalra írt kotta rejtvény, megfejtéséhez kulcs kell, kulcsok kellenek. A kottapapíron tetszhalottként lévő hangok életre keltését szolgáló kulcsok mellett másféle kulcsok is szükségeltetnek és adódnak is – s nem csak a muzsikálók, hanem a hallgatók számára is – a zene, a már hangzó zene mélyebb értelmének, érzelmi és költői tartalmának megfejtéséhez. Segíthetnek-e ebben a könyvek? Nem volt-e túl szigorú Kodály, amikor azt írta: „A zene is csak úgy száll belénk, úgy él meg bennünk, ha munkával (gyakorlati zenéléssel) szántjuk fel a lelkünket alája. Ezt nem pótolja, ha zenéről írott könyveket olvasunk, akár halomszámra. [...] Igazi zeneértést csak a művekből szerezhethetünk, nem róluk írt könyvekből.” (Mire való a zenei önképzőkör?)

Nem teszünk-e a tiszta és szigorú kodályi gondolat ellenében, amikor most mégis egy – s ráadásul éppen az ő műveit népszerűsítő – könyvet ajánlunk olvasóink figyelmébe? Rögtön leszögezhetjük: nem esztétizáló vagy zeneelméleti magyarázatot tartalmaz a **Pécsi Géza és Uzsalyné Pécsi Rita** összeállításában a családi **Kulcs a Muzsikához** Kiadó pécsi

műhelyében (kulcsamu@enternet.hu) 2010-ben készült képes-hanglemez kiadvány. A könyvecske tulajdonképpen a nagyszabású Kulcs a muzsikához összeállításból vétetett, és a **Háry János** keresztmetszetes és a **Kállai kettős** táncos történeti-irodalmi háttérrel gazdagított bemutatására vállalkozik. A könyv tanítási segédlet is lehet az énektanárok kezében.

Sinkovits Imre remek figura-teremtő mesélője a Garay-Paulini-Harsányi nyomán készült szövegnek a Császári udvar bevonulását előlegező zenei függöny „felgördülése” után.

A zenei szemelvények többnyire részletek a Furulyázó huszár népdalparafrazisától a „mottó-dal” (Tiszán innen, Dunán túl) felidőzésén, Marci bácsi Bordalán, a bécsi Burgot élénk varázsoló Harangjátékon, a főhős ló-szelidítő lovaglásán és Örzse ízes-csúfondáros sas-etető nótáján át a csatába készülő osztrák-magyar sereg indulójáig; majd a franciák fenyegető közeledését érzékeltető és Napóleon vereségét sirató indulókon keresztül a Toborzóig, a pöffeszkedő Császári udvar bevonulásáig, a „németes” Ábécédé „tandalig”, Örzse és Háry más-más módon panaszos daláig (Szegény vagyok, ill. Felszántom a császár udvarát); a zenei idézetek sorát a nevezetes Intermezzo zárja.

Rávezetésnek, a különböző zenei karakterek érzékeltetésére éppen elegendő ennyi szemelvény. Néhány dal kottája is segíti, gazdagítja az élményt. A darabbal először ismerkedő, ám figyelmes hallgató – legyen gyermek vagy felnőtt – ennyiből is átfogó képet kap a mély értelmű mese-darabról. S alig hihető, hogy kedvet ne kapjon a teljes mű megismeréshez.

Más úton jár, már inkább az ismeretterjesztés műfajába sorolható a **Kállai kettős** bemutatása, amint utaltunk már rá. Kedvet ébreszt ugyanakkor a dalok megtanulására, s ezen keresztül teljesíti a kodályi követelményt: az aktív zenélésen, az akárcsak magunknak való daloláson át akar elvezetni a zenehallgatás összetett élményéig. A még teljesebb hatáshoz persze jó lenne látni, hogyan is járták azt a táncot, melyet Pécsi Géza összekötőszövege egyébként kellő részletességgel leír. Megjegyzendő, az ismertetés tévesen jelöli meg a Kodálynak a kállai kettőssel való találkozását: nem 1938-ben, hanem már 1928-ban gyűjtött ott, de akár az Ethnographia folyóirat század-eleji közleményéből ismerhetett e tánchoz való dallamokat. (Ld. a Kodály népdalfeldolgozásainak dallam- és szövegforrásai c. könyvben).

Szabolcsi nyomán a dallamvariánsok között bemutat egy 18. századi kollégiumi iskola-dráma betétet – *Vitam fortunatam*. A „vidéki” latinságú szöveg magyar fordítása: *Szerencsés életet / Az ég adott a földnek, / Dicsőséges életet, / Kegyelmes életet*.

(A fordításban való segítségért köszönettel tartozom Acél Zsoltnak.)

A könyv kiállítása, *Nászay Csilla* bájos rajzai méltók a Kodály-művekhez, a könyv szerzőinek céljához. Remekek a kiválasztott hangfelvételek is.

Ittész Mihály

Szép magyar énekek gyűjteménye Béres József szép könyvéről

A Béres név – több jeles személyiség révén – nem ismeretlen a muzsika, a zenepedagógia világában. Ám azt a szép kiállítású, tartalmas és terjedelmes dalgyűjteményt, amelyet először 2009-ben jelentetett meg az *Akovita kiadó* egy egészen más területről ismert Béres család egyik tagja állította össze. *Béres József* a kötet élén álló *Köszöntésben* így mutatkozik be: „Az énekek világában műkedvelő vagyok, választott hivatásom egészen más. Napi munkám – bár végzettségemet tekintve vegyész vagyok – az üzleti élethez köt.” Az olvasókat megszólító vallomás a kötet szerkesztésének, kiadásának indítékairól is szól: „Először is hajt valami belülről, hogy megosszam az éneklés örömét másokkal, másrészt, úgy érzem, mi magyarok az égi jóból – gyönyörűséges népdalainkon, archaikus népi imáinkon, egyházi énekeinken keresztül – másoknál még többet kaptunk.” E kimeríthetetlen forrás vizét kívánja odaterelni modern korunkban az énekléstől – Kodály és követői minden erőfeszítése ellenére – bizony elszokott magyarok, egyének, családok és más közösségek mindennapi életébe.

Bizonyára szubjektív, ám a személyes vonzódáson túl, jó ízlésre és biztos értékítéletre alapozott válogatást vehetünk kézbe. Némi objektivitásra való törekvés is tükröződik a sokszínű, történetileg és esztétikailag igazolt, népszerűt és ismeretlent tartalmazó dalanyagot több mint 500 oldalon soroló könyvben. A válogatáshoz, szerkesztéshez elismert szakemberek, elsősorban Dobszay László tanácsait is igénybe vette Béres József, kivédve ezzel a szakszerűtlenséget. Bölcsőtől a síríg, magunkban való dúdolásra alkalmas és közösség hangjára kívánczók dalok egyaránt találhatók itt.

A **Szép magyar ének** című kötet gyermekdalok, népdalok, népies dalok és szent énekek gyűjteménye. Átfogja a magyar dalkultúra ezer évét, angol nyelvű címeikkel, kétnyelvű jegyzetekkel is segítve a használatot.

A Béres Alapítvány felajánlása révén Társaságunk tagjai (korlátozott számban, irodánkon keresztül) némi kedvezménnyel, 4500 Ft-ért juthatnak hozzá a maguk használatára vagy ajándéknak is kiváló, könyvművészeti alkotásnak számító kötethez.

Fejezzük be ezt a kis kedvcsináló írást azzal a Luther-idézettel, amellyel a szerkesztő, Béres József Köszöntőjét kezdte:

„Énekelni ha szeretsz, nagyon boldog lehetsz, mert az ének égi jó.”

Ittész Mihály

*A Magyar Kodály Társaság
tagjainak és barátainak
boldog, békés
Karácsonyi ünnepeket
és eredményes, jó egészségben
töltendő
Új esztendőt kívánunk!*

Az új évben is keresse
az EDITIO MUSICA BUDAPEST
honlapját az Interneten!

www.emb.hu

The screenshot shows the website interface for Editio Musica Budapest. At the top, there is a navigation bar with links: Magunkról, Terjesztőink, Kölcsönnyag, Szerzők, Zeneekartás, Újdonságok, Kottabolt, and Adatlap. A search bar is located on the left. The main content area is divided into several sections: 'Legújabb híreink' (Latest news) with a list of items; 'Hírlevelél' (Newsletter) with a sign-up form; 'Kapcsolat' (Contact) with phone and fax numbers; 'Készítettük megújult weboldalunk!' (We have updated our website!) with a description of the new catalog; 'Bővülő tartalom: többet a szemnek, többet a fülnek!' (Expanding content: more for the eyes, more for the ears!) with a description of the online catalog; and 'Figyeliműbe ajánljuk...' (We recommend to our subscribers...) with a list of featured recordings. At the bottom, there is a horizontal menu with categories: MAGUNKRÓL, TERJESZTŐINK, KÖLCSÖNNYAG, SZERZŐK, ZENEOKTATÁS, ÚJDONSÁGOK, and KOTTABOLT.

Megújult honlapunk kínálata letölthető kottáinkkal, valamint a legnevesebb
külföldi kiadók több ezer vokális és hangszeres kiadványával bővült.

A kották szöveges ismertetőjéhez mintoldalakat és számos mű
hangfelvételt is csatoltuk.

Universal Music Publishing Editio Musica Budapest Zeneműkiadó Kft
H-1370 Budapest, P.O.B. 322 • Tel.: (361) 236-1105 • Telefax: (361) 236-1101
E-mail: info@emb.hu • Internet: **www.emb.hu** és **www.kotta.info**